

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΙΓ' - φύλ. 6 * ΑΘΗΝΑ, ΣΑΒΑΤΟ, 7 ΤΟΥ ΦΛΕΒΑΡΗ 1915 * ΑΡΙΘΜΟΣ 551

ΕΝΑΣ ΛΑΟΣ ΥΨΩΝΕΤΑΙ ΑΜΑ ΔΕΙΞΗ
ΠΩΣ ΔΕ ΦΟΒΑΤΑΙ ΤΗΝ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΨΥΧΑΡΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- G. BRANDES. Για τὸν Ἴψεν καὶ τὴ ζωὴ του (συνέχεια).
ΓΟΥΣΤΑΒΟΣ ΓΚΕ-Ι-ΓΕΡΣΤΑΜ. Τὸ βιβλίον τοῦ μικροῦ ἀδερφοῦ (συνέχεια).
ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ. Ὕμνοι.
ΜΕΝΑΝΤΡΟΣ ΜΑΓΝΗΣ. Νέα Βιβλία.
ΜΕΛΙΚΕΡΤΗΣ. Τὰ Ἑλληνικά σχολεῖα.
ΚΩΣΤΑΣ ΟΥΡΑΝΗΣ. Θὰ πεθάνω ἕνα πένθιμο τοῦ χυνοποροῦ δέλι.
ΠΑΝΟΣ Δ. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ. Τὰ Καλήμερα στὶς στάνες (τέλος).
Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ. — ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

“ ὝΜΝΟΙ ,”

ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΓΩΝΑ ΤΗΣ ΖΩΗΣ

Ὡ τὸν ἀγῶνα τῆς ζωῆς τὸ μαῦρο,
πῶς τονὲ νοιώθω ἀργὰ νὰ με συντρίβη!
Τῆ νύχτ' ἀποσταμένος, στὸ καλύβι
σὰ γέρον, λίγη ἀνάπαυση γιὰ νάβρω,
ξυπνᾷ βαθιὰ μου ὁ πόνος, πού τὸν κρύβει
κάθε νευρὶ ἀργασμένο ἀπὸ τὸ λαῦρο
τὸν ἀτέλειωτο κόπο, καὶ με θλίβει
τὴν μπόρεσή μου πιά νὰ μὴν ξανάβρω..
Καὶ σὰ ροδιζοντας ἡ αὐγή, ἀπ' τὴν ἀγια
τὴ χρυσαγκάλια τοῦ ὕπνου με τινάξει,
δέχομαι τῆς σκληρῆς ζωῆς τὰ μάγια
καὶ τὴ δουλειά, με φρόνηση καὶ τάξη.
Μ' ἀπ' τὴ βουβὴ τῆς φρόνησής μου θλίψη
κάλιο ἕνας κεραινὸς νὰ με συντρίβη..

ΓΙΑ ΕΝΑ ΓΕΛΙΟ

Μὲ τὸ κρουστό σου γέλιο πού δὲν παύει,
σοῦ πλάθω ἀληθινὴ τὴ ζουγραφία σου.
Μιά λάμψη αὐγῆς τὸ πρόσωπό σου ἀνάβει,
πλαταίνουν οἱ γραμμὲς τῆς ὁμορφιάς σου,
καὶ κόσμοι ἀγγελικοί, τοῦ ὄνειρου σκλάβοι,
σαλεύουν κι ἀναζοῦν ὀλόγυρά σου.
Ποῖος εἶν' αὐτὸς πού τὸν καημὸ του θάβει
σὰν τάρματ' ἀντηχοῦνε τῆς χαρᾶς σου;

Γοργοπετὰ ἡ ζωὴ σου φτερωμένη.
Ὅπου εὐωδιάζει ἀνθὸς τὸ μέλι πίνει.
Κι ὅμως μιὰ Μοῖρα ἀγνώριστη καὶ ξένη
ὠτὴ σου παραστέκει τὴ γαλήνη.
Καὶ ἀθελα τὸ στήθος σου ταράζει,
καὶ σὰ λυγμὸς βαθῆς τὸ γέλιο σκιάζει.

ΓΙΑ ΕΝΑΝ ΠΑΛΙΟ ΠΟΙΗΤΗ

Σεβαστὲ ποιητὴ μου, ἀν σ' ἀγαποῦσα
μ' ὄλη μου τὴν ἀγνή, θερμὴ καρδιά μου,
στὴν ἀδρή σου φωνή, βαδιολαλοῦσα,
τὰ πὺ γλυκὰ συνταίριασα ὄνειρά μου.
Πατέρας μου ἀγαθός. Τὰ βήματά μου
σὺ πρωτοδῆγησες. Καὶ σὰν πετοῦσα
πλάι σου ψηλά, διπλὴ χαρὰ ἢ χαρὰ μου,
διπλὴ ἢ ζωὴ, ἀνοιχτὴ, φεγγαβολοῦσα..
Δὲ σὲ ξεχνῶ. Κι ἂν ἄλλον κόσμον πλάθω,
μιὰν ἀγκαλιά, μιὰ δύναμη, μιὰ ἰδέα,
πού νὰ πλατόνη ὅ,τι ἔκαμες νὰ μῖθω
καὶ νὰ στηρίξῃ μι' ἀλικὴ σημαία
ἢ ὅς εἶναι βλαστὸ μου τὸ κρατὶ
μιὰν ἀστραλι, ἀπὸ σὲ, φίλι. Τῆ Μοῦσα.

ΓΙΑ ΕΝΑ ΝΕΟ ΠΟΙΗΤΗ

Χρυσὸ παιδί, στὸν ἀλαφρό σου στίχο,
μ' ὄση δέιλια ἢ ζωὴ κι ἂν ἀνασαινεῖ,
γοικῶ μιᾶς ἀγνωρῆς φωνῆς τὸν ἦχο,
πού ἀπὸ κορφῆς ἀπάτητες διαβαίνει.
Τὸ θερμὸ λογισμό σου ὅπου συντύχω,
μιὰ τέχνη ἀπλή καὶ νέα, συγκρατημένη
στὸ νόμο τοῦ λιποῦ κι ὀληθινοῦ, στὸ στίχο
πού κυματίζει καὶ πετᾷ, μ' εὐφραίνει.
Ἡ ἀθώα καρδιά σου τίποτα δὲν ἔχει..
Ψάχνεις, ὀρμᾶς τὰ πάντα νὰ γνωρίσης.
Πρῶτὴ φορὰ στὴν τρικυμιά τῆς ζήσης
τὸν ἑαυτὸ σου νοιώθεις νὰ ὑποφέρῃ.
Μὲ τὸν καημὸ σου τὸ κοντὶλι βιάφεις..
Γι' αὐτὸ καὶ συμπονῶ γλυκὰ ὅ,τι γράφεις.

ΓΙΑ ΜΙ ΓΑΤΕΙΝΗ

Πόσο γοργὰ ἢ γλυκεῖα μορφή σου ἀλλάζει!
Πότε βαρειά, ὀλοσκοτεινὴ, θλιμένη,
πότε ρόδο ἀπαλό, χαρὰ εὐωδιάζει,
πότε φλόγα καρδιάς ξεχειλισμένη
πού μεθῆσι τὸ γέλιο ἐκεῖ πού σκιάζει,
πότε θολή, πρὸς τὸνειρο δομένη
στὰ μακρινὰ τὸ λογισμό ὑποτάζει,
πότε χαμόγελο, τὸ φῶς πληθαίνει..

Μὰ ὅ,τι σὲ σένα δὲν ἀλλάζει: ὁ πόνος
 πὸν λέω θερμὴ σοῦ γίνεται ἀναγάλια, ὁ
 ἔξωρος, ἀπλός, δικός σου τόνος,
 ἡ δειλιασμένη ὀλάνθιστή σου ἀγκάλια,
 κ' ἡ γοργή σου λαλιά, καθάρια βρῦση,
 — τὸν παλμὸ τῆς ζωῆς μου ἔχουν κρατήσει.

✠ ✠ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΘΗΤΙΚΗ ΣΥΜΦΩΝΙΑ ✠ ✠
 ✠ ✠ ΤΟΥ ΤΣΑΪ ΚΟΦΕΚΗ ✠ ✠

Ἐλάτε ὦ τόνοι πρὸς ἐμένα, ρυθμισμένοι
 στῆς ὀρχήστρας τὴν πολὺψυχη ἀρμονία.
 Ἐλάτε ἀπλοί, ζευγαρωτοί, δεμένοι
 στὸ πάθος, στὴ λαχτάρα, στὴ μανία,
 στὴ γλυκεῖα τῆς ζωῆς μας τυρανία,
 στὰ φτερά τῆς γαλήνης ἀπλωμένοι,
 καὶ λεύτεροι, λυμένοι, λυγισμένοι,
 πλάστε τὴ δακρυσμένη συμφωνία.
 Στὴν τρικυμιά σας μέσα, ὀλαρμενίζει
 μὲ τὴν ψυχὴ ἀπλωτὴ, λευκὸ πανάκι,
 ὁ ἀνθρώπινος καημὸς πὸν σὰς φλογίζει.
 Κι ἂν τὴν ἀμέτρητα στοιχιά καὶ δράκοι
 τὸν πόνον ἀντιφωνοῦν ὄλου τοῦ κόσμου,
 ἄχ πῶς ἀπολυτρώνεται ὁ δικός μου!

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ

ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ

Τώρα τελευταία δόθηκε πρόγραμμα καινούριο στὰ
 ἑλληνικὰ σχολεῖα καὶ στὰ γυμνάσια παρουσιάζει κά-
 ποια καλύτερη, πληθαίνουν οἱ ὥρες σὲ μερικὰ μα-
 θήματα πὸν εἶταν ἀνάγκη, καὶ φεύγει ἀπὸ τὰ ἑλλη-
 νικὰ σχολεῖα ἢ μιὰ ὥρα τῶν λατινικῶν, ἀπομεινάρη
 ἀξιοθρήνητο περασμένων μεγαλείων.

Βέβαια γιὰ μᾶς αὐτὰ σημασία μεγάλη δὲν ἔχουν
 ἔσο μέσα στὸ σπίτι τῆς παιδείας μας τάνηλιαγο εἶναι
 θρονιασμένη ἢ στίγλα γεροντοκόρη ἢ καθαρεύουσα,
 πὸν ἡ ἀνάσα τῆς εἶναι μούχλα καὶ νέκρα, ἔσο δὲν ἀ-
 νοίγουνε διάπλατα τὰ παραθυρά του, νᾶμπει μέσα τὸ
 φῶς καὶ ὁ ἀέρας καὶ νᾶμπει ἢ ζωὴ μιλώντας τὴ γλώσ-
 σα τῆς, ὅ,τι νὰ γίνε, εἶναι μισὸ καὶ προσωρινό. Μὰ
 καθὼς τὸ ζήτημα τὸ γλωσσικὸ δὲν τὸ λύει εἶλο τὸ ἐκ-
 παιδευτικὸ, γιὰτὶ σὲ χώρες, πὸν διγλωσσία δὲν ἔξ-
 ρουνε, θᾶτανε τότες ἢ παιδεία τέλει καὶ ἀσάλευτη,
 ἔτσι καὶ μέσα στὸ βασίλειο τῆς καθαρεύουσας πολλὰ
 γκρεμίσματα καὶ χτισίματα μερικὰ θὰ μπορούσανε νὰ
 γίνουνε, περιμένοντας τὴ μέρα τοῦ λυτρωμοῦ καὶ ἀπὸ
 τὴν ἀποψη αὐτῆ τὸ καινούριο τὸ πρόγραμμα τὸ βλέ-
 πουμε μὲ χαρὰ φτάνει μόνον νὰ ἐφαρμοστῆ καὶ πραγ-
 ματικά, γιὰτὶ, ἔπως εἶναι τώρα, μὲ τὴν ἑλλειψη δι-
 σκάλων κατὰλληλων, μαθήματα σημαντικὰ εἶναι μόνον
 στὸ χαρτί γραμμένα καὶ τὰ μαθήματα πάλι, γιὰ τὰ ὁ-

ποῖα ὑπάρχουν εἰδικοί, μὲ τὸ παραφόρτωμα τᾶπάν-
 θρωπο, πὸν γίνεται στοὺς δούμοιρους, δὲν εἶναι δυνα-
 τὸ νὰ διδαχθοῦν ἔπως πρέπει.

Ὅμοια, μὲ μιὰν ἐρμὴ γενναίεργη, καὶ ἄλλες ἐπι-
 σκευὲς ριζικώτερες, ἔσο δηλ. δὲν γκρεμίζεται συθέ-
 μελα ἢ παιδεία μας γιὰ νὰ ξαναχτιστῆ ἀπάνω στὰ θε-
 μέλια τῆς ζωντανῆς γλώσσας, μπορούνε νὰ γίνουνε
 καὶ μιὰ ἀπ' αὐτές, βιαστικὴ καὶ ἀπαραίτητη, νὰ κα-
 ταργηθῆ τὸ λεγόμενον ἑλληνικὸ σχολεῖο (σκολαρχεῖο)
 γιὰτὶ εἶναι ἀνόητο, γιὰτὶ εἶναι ἀνώφελο, ἔσο καὶ
 βλαβερὸ, γιὰτὶ βάση δὲν ἔχει. Τὶ θέλει καὶ τί κάνει;
 συμπληρώνει τὴ μόρφωση τοῦ δημοτικοῦ ἢ προετοι-
 μάζει γιὰ τὸ γυμνάσιο; κατὰ τὸ νόμον καὶ τὰ δυὸ μὰ
 ἄς δοῦμε τί γίνεται στὰλήθεια. Ἄς ρίξουμε μιὰ ματιὰ
 στὸ πρόγραμμά του, ἔπως κανονίστηκε ἔτωρα τὸ μάτι
 μας ἀμέσως, μὲ τὸν τρομερὸ ἔγκο τῶν ὥρων πὸν ἔχει
 ἓνα μάθημα τὸ τραβάει, τὰ ἑλληνικὰ: ἔχουν ἔντεκα
 ὥρες ἀπέναντι στὶς δυὸ ἢ τρεῖς τῶν ἄλλων μαθημάτων
 ἀπ' τὶς ἔντεκα αὐτὲς οἱ ἔφτά εἶναι γιὰ ἀρχαία.

Τὴ δύναμη τῆ μορφωτικῆ, πὸν ἔχει τὸ γνῶρισμα
 ἐνὸς πολιτισμοῦ καὶ ὀποιοῦδήποτε, πολὺ περισσότερο
 φυσικὰ ἐνὸς ἀνώτερου πολιτισμοῦ, πρῶτ' ἀπ' ἔλα γιὰ
 τὸ πλάνημα πὸν δίνει: στὸ νοῦ, δὲ θὰ τὴν ἀρνηθῆ ἑγὼ.
 Μὰ γιὰ νὰ μπορέσει: τὸ γνῶρισμα αὐτὸ νὰ δώσει τοὺς
 καρπούς πὸν τοῦ ζητοῦμε, ὅ,τι καὶ νὰ τοῦ ζητοῦμε,
 πρέπει νὰ δίνεται, ζυθμισμένα βέβαια ἀπάνω στὴ δε-
 χτικὴ δύναμη τοῦ παιδιοῦ, πάντα ἕμως σὲ δόση ὀπο-
 οῦδήποτε γενναία, πρέπει ὁ πολιτισμὸς αὐτός, ἢ ζωὴ
 αὐτῆ πὸν πρόκειται νὰ γνωρίσει, νὰ τοῦ προσφέρνεται
 σὲ πλάτος καὶ βάθος, σ' ἔλα τὰ χαρακτηριστικώτερα
 τῆς φανερῶματα καὶ πλατύτερα στὸ φανερῶμά τῆς τὸ
 λογοτεχνικὸ, πρέπει ἢ εἰκόνα τῆς ζωῆς αὐτῆς νὰ ξεδι-
 πλωθῆ στὰ μάτια τοῦ παιδιοῦ πλοῦσι χρωματισμένη
 καὶ καλὰ φωτισμένη, νὰ τοῦ ἀγγίξει: τὴ σκέψη καὶ νὰ
 τοῦ κινήσει τὴν καρδιά: ἄλλως ἢ μελέτη τῆς δὲν ἔχει
 νόημα, δὲν ἔχει σκοπὸ εἶναι λόγια κούφια, κουργεῖα
 ἔσοκισμένα ἀπὸ μιὰ παρφόρα, γιὰ νὰ γίνονται φλάμ-
 πουρα τῶν μισόμαθων καὶ τῶν φωνακλάδων.

Δὲν ἐξετάζω ἂν αὐτὸ κατορθώνεται: στὰ γυμνάσια μας
 μπορεῖ νὰ κατορθωθῆ: καὶ τὰ χρόνια εἶναι περισσότερα
 καὶ τὰ παιδιὰ ὀρμώτερα καὶ ἀπ' τὴν ἡλικία τους καὶ
 ἀπ' τὸ γνῶρισμα τῆς σημερινῆς ζωῆς: γιὰτὶ μᾶς ζωῆς
 περασμένης μόνον ἐκείνες τὶς μορφὲς μπορεῖ κανεὶς νὰ
 καταλάβει, ἔσων κατέχει τὶς ἀντίστοιχες συγκαρινές.
 Ὅποιος ἕμως πει πῶς αὐτὸ γίνεται ἢ καὶ πῶς μπορεῖ
 νὰ γίνε: στὰ ἑλληνικὰ, ἔχει ὄρεξη νὰ γελάσει. Σ' αὐτὰ,
 ἂν ἀφήσουμε τὴν πολιτικὴν ἱστορία, πὸν γίνεται σὲ
 ὥρες ἰδιαίτερες, ἀπ' τὴν ἀρχαία ζωὴ παρέχονται ἔλα-
 ἔλα πρῶτα καμιά πενήνταριά σελίδες ἀπ' τὸν Ξενο-
 φῶντα, πολὺ λιγώτερες ἀπ' τοὺς μυθογράφους καὶ ἀπ'
 τὸ Λουκιανό. Ἀπὸ πενήντα σελίδες ἐνὸς συγγραφέα ὀχι
 πιά τίποτε ἄλλο, μὰ οὔτε ἢ φυσιογνωμία ἢ ἰδιαίτερη
 τοῦ συγγραφέα αὐτουνοῦ δὲν ξεχωρίζει καλὰ καλὰ.

Ἐπειτα τὸ παιδί μὲ χίλιους κόπους καὶ βίασιν μαθαίνει, κουτσομαθαίνει τὸ τυπικὸ τῆς ἀττικῆς κουτσομαθαίνει· μὰ ἄς δεχτοῦμε πὸς τὸ μαθαίνει καλά, καὶ ἀκόμα περισσότερο, πὸς προχωρεῖ πολὺ στὸ γνῶρισμα τῆς ἀρχαίας γλώσσας· κ' ἔπειτα; γιατί ἔλ' αὐτά; γιὰ νὰ διαβάσει αὐτὲς τὶς πενήντα σελίδες; εἶναι, ἀλήθεια, πρῶμα πρωτάκουστο νὰ σπουδάζει κανεὶς μιὰ γλώσσα, γιὰ νὰ διαβάσει πενήντα, μακάρι κ' ἑκατὸ σελίδες ἀπ' τῆ φιλολογία ποῦναι γραμμένη στὴ γλώσσα αὐτῆ.

Ὅλ' αὐτὰ τότε μόνο θαῆχανε σημασία, ἂν ἐκεῖνος ποῦ τὰρχίζει ἔχει σκοπὸ νὰ πάει παραπέρα στὸ δρόμο αὐτό (ἀνεξάρτητα ἀπ' τὸ μεθοδικὸ ζήτημα τοῦ πὸς πρέπει νὰρχίζει· ἢ διδασκαλία τῶν ἀρχαίων). Τώρα εἶναι σὰ νὰναγκάζει κανεὶς ἕναν ἄνθρωπο μὲ σπρωξίματα καὶ σκοντάματα νὰνεθεῖ τὰ σκαλοπάτια τὰ δυσκολανέδατα ἑνὸς παλατιοῦ, ποῦ οἱ πόρτες τοῦ θὰ τοῦ μείνουνε γιὰ πάντα κλειστές.

Ἔτσι τὸ ἑλληνικὸ σχολεῖο ἀπ' τὸ μάθημα ποῦ μὲ τὸν ὄγκο του τοῦ δίνει τὴν ξεχωριστὴ του βούλλα, χάνει τὸ χαρακτήρα σχολεῖοῦ αὐτότελου καὶ αὐτοῦ-παρχτου καὶ μπορεῖ νὰ σταθεῖ μόνο σὰν προπαρασκευαστικὸ γιὰ τὸ γυμνάσιο (1). Θάθελα ἔμωξ νὰξέρα πόσα ἀπ' τὰ παιδιὰ ποῦ παίρνουνε χαρτὶ σχολαρχεῖοῦ ἀξακολουθοῦνε σπουδὲς καὶ παραπάνω, στατιστικὰς στὰ χέρια μου δὲν ἔχω, ὑποθέτω ὁμοίως πὸς ἂν πῶ ἕνα στὰ δέκα—καὶ αὐτὸ τὸ βγάζω ἀπὸ παρατήρησές μου σ' ἕνα σχολεῖο—δὲ λέω πολὺ, τοῦλάχιστο γιὰ τὶς ἐπαρχίες. Γιατὶ ὁ γονιὸς ὁ ῥωμιὸς, γενικὰ, αὐτὰ δὲν τὰ βλέπει, οὔτε εἶναι σὲ θέση νὰ τὰ δεῖ. Ἐκεῖνος θέλει νὰ μάθει τὸ παιδί του γράμματα· τί γράμματα εἶν' αὐτὰ καὶ σὲ τί θὰ τοῦ χρησιμέψουνε; δὲν τὸ ἐξετάζει νὰ μάθει γράμματα! ἢ λέξη τὸν μαγεύει ἔπειτα τὸ ἀπολυτήριον τοῦ ἑλληνικοῦ σχολεῖοῦ ἀνοίγει τὶς πόρτες σὲ μερικὰς θεσοῦλες. Κ' ἔτσι γιὰ χατίρι δέκα παιδιῶν, ἐνεργήτα ἄλλα σκοτώνονται καὶ ξεθεύονται, ἀφήνουνε τὸ χωριὸ τους πολλὰς φορὰς, γιὰ νὰ γεμίσουνε τὸ κεφάλι τους μὲ πράματα ἀνώφελα καὶ με λέξες ἄδεια, πετώντας στὴ θάλασσα κερὰ κ' ἐνέργεια ποῦ ἔχουν ἔλα τὰ δικαιώματα τοῦ κόσμου νὰ τὰ χρησιμοποιήσουνε σὲ τρόπο ἐξυπηρετικὸ τῆς ζωῆς τους.

(Στῆ ἄλλο φύλλο τελώναι)

ΜΕΛΙΚΕΡΤΗΣ

1) Ὁ Α. Πετροῦδης, Σελτίο τοῦ Ἑκπ. Ὁμίλου 4 (1914) 281—293, συμπεραίνει, στηριγμένους ἀπάνω σὲ μιὰ στατιστικὴ ποῦ κατέγραψε ὁ ἴδιος· σ' ἕνα σχολεῖο Πειραιώτικο, πὸς τὸ ἑλληνικὸ σχολεῖο δὲν πρέπει νὰ θεωρεῖται σχολεῖο τῆς μέσης καὶ ἀνώτερης τάξης, γιατί, λέει, τὰ μιὰ ἀπάνω—κάτω παιδιὰ ποῦ φοιτοῦνε σ' αὐτὸ βγαίνουν ἀπ' τὴν τάξη τὴν ἐργατικὴν, ἐνῶ δὲν εἶναι σχολεῖο γι' οὐτὴ τὴν τάξη. Τὸ κακὸ εἶναι μεγαλύτερο· τὸ ἑλληνικὸ σχολεῖο δὲν εἶναι γιὰ καμιανῆς τάξης παιδί, ἂ δὲν ἔχει σκοπὸ νὰ πάει στὸ γυμνάσιο.

GEORG BRANDES

ΓΙΑ ΤΟΝ ΙΨΕΝ ΚΑΙ ΤΗ ΖΩΗ ΤΟΥ

(HENRIK IBSEN INTIME)

Μετάφρ. Α. ΚΟΥΚΟΥΛΑ

5.—

Μ' ἕνα ἄλλο παράδειγμα θὰ δεῖξω τὸ καταπῶς πρόσωπα ποιητικὰ δημιουργηθήκαν ἀπὸ τὶς δοκιμὲς ποῦ-κανε ὁ συγγραφέας γιὰ νὰ ξηγήσει τὰ ἔσα γνώριζε ἀπὸ μιὰ περίεργη προσωπικὴ του πείρα.

Ἐνας νεαρὸς σφόδς ποῦ λεγότανε κ. Χόλμ, εἶταν ἔνθερος θαυμαστῆς τοῦ Ἴψεν. Θεωροῦσε ὡς τὴ μεγαλύτερη εὐτυχία του νὰ γνωρίσει προσωπικὰ τὸ Δάσκαλο. Ὁ Ἴψεν πάλι ἀπὸ τὸ μέρος του εἶχε μιὰ συμπάθεια γιὰ τὸ Δανὸ τοῦτο νέο. Μιὰ καλὴ μέρα, στὸ Μόναχο, ὁ Ἴψεν δέχεται ἕνα ἔμα σταλμένο ἀπὸ τὸ Χόλμ. Τ' ἀνοίγει καὶ βλέπει κάμποσες ἐπιστολὰς γραμμένες ἔλες ἀπὸ τὸν ἴδιο γιὰ τὸ Χόλμ, καὶ ξεχωριστὰ μιὰ φωτογραφία ποῦχε δώσει ἄλλοτε στὸ νέο του θαυμαστή.

Κι' οὔτε μιὰ λέξη ἐπεξηγηματικὴ!

Ὁ Ἴψεν βάλθηκε νὰ γυρέψει γιὰ νὰ μάθει τί τρέχει· τί διάβολο μπορεῖ νὰ σημαίνει τοῦτο;—Νὰ μοῦ γυρίσει ἔλ' αὐτά;—Σίγουρα θὰ τρελλάθηκε.—Μὰ καὶ νὰ παραδεχτοῦμε πὸς τρελλάθηκε, γιατί νὰ μοῦ γυρίσει τὴ φωτογραφία μου καὶ τὰ γράμματά μου; Μονάχα οἱ ἀρραβωνιασμένοι κάνουν ἔτσι σὰ λάχει καὶ τὰ χαλάσουν. Μ' ἀγαπᾶ ὀλόψυχα. Πρέπει γὰ μ' ἀνακάτεψε μὲ κανένα ἄλλο πρόσωπο ποῦ θ' ἀγαπᾶ πάλι ἔτσι σίγουρα θὰ μ' ἀνακάτεψε μὲ καμμιά γυναίκα... Μὰ μὲ ποιά γυναίκα;—Μιὰ φερὰ μοῦπλεκε τὸ ἐγκώμιο μιὰς κάποιας δεσποινίδας Χόλμζενδορφ.—Πρέπει νὰ συνεδέθηκε στενὰ μ' αὐτὴ τὴ γυναίκα καὶ φαίνεται πὸς θάχε κανέναν πατέρα ἢ κανέναν ἀδερφὸ ποῦ ζήτησε ἀπὸ τὸ Χόλμ τὰ γράμματα καὶ τὶς φωτογραφίες τῆς.

—Μὰ πὸς λοιπόν; τρελλάθηκε;

Πέρασε λίγος καιρὸς. Ἐνα ὥραϊο πρωτὸ ὁ νέος πηγαίνει στὸ σπίτι τοῦ Ἴψεν. Εἶταν ἔπως καὶ πάντα. Ἵστερ' ἀπὸ μερικὰς κουβέντες πάνω σὲ ζητήματα δίχως ἐνδιαφέρο ὁ Ἴψεν τὸν ρωτᾶ: «Γιατὶ μοῦ γυρίσατε πίσω τὰ γράμματά μου;»—«Μὰ δὲ σὰς τὰ γύρισα πίσω!»—«Δὲν εἶχατε κάποτες ἀλληλογραφία μὲ μιὰ κάποια δεσποινίδα Χόλμζενδορφ;»—«Ὁ Χόλμ μ' ἐκπλήξην; «Πραγματικά».—Δὲ σὰς γύρεψαν τὰ γράμματα ποῦχατε λάβει ἀπὸ κείνην;»—«Πὸς τὸ ξέρετε;»—«Μπερδέψατε τὸν ἕνα μὲ τὸν ἄλλο γιατί καὶ τοῦς εὐὸ μὰς ἀγαποῦσατε πολὺ».

Ὅσο κι' ἂ μίλησε ὁ νέος ἔμορφα καὶ μὲ τὸν ποῦ δικαιολογητικὸ τρόπο, τὸ πρᾶμα δὲν ἔπαψε νὰ βασανίζει τὸν Ἴψεν ποῦ ζήτηγε μὲ κάθε τρόπο νὰ μάθει τί τοῦ συνέβαινε. Πῆγε λοιπὸ στὸ ξενοδοχεῖο Λαϊνφέλερ, στὸ Μόναχο, καὶ παρακάλεσε τὸ θυρωρὸ νὰ τοῦ πεῖ ποιὸς εἶναι οἱ συνήθειες τοῦ κ. Χόλμ. Ὁ πορτιέρης τοῦ ἀπάντησε: «Κατὰ κανόνα δὲ δίνουμε πληροφορίες

για τους νοικάρηδες μας και για τις συνθήκες τους. Σεις όμως, κύριε Ίψεν, σαν παλιός πελάτης που είστε έχετε κάποιο δικαίωμα να ρωτάτε. Σάν ξυπνά λοιπόν ο κ. Χόλμ πρκαγγέλνει ένα μπουκάλι Πόρτο· σαν προγεμίζει παίρνει ένα μπουκάλι κρασί του Ρίνου. Για το γιόμα του παίρνει ένα μπουκάλι κόκκινο κρασί και τέλος το βράδυ ξαναπαίρνει μιάν ή δυο μπουκάλες Πόρτο».

Η φυσιογνωμία του Άιλερτ Λέβμποργ φυτρώνει στο μυαλό του Ίψεν. Ο νέος εΐτανε λαμπρά προικισμένος, σοφός, εξχίρετος και δίχως σχολαστικισμό κανένα. Γίνεται ο Άιλερτ Λέβμποργ, ο άνθρωπος με το μέτωπο το στεφανωμένο με κλήματα. (Τέτοια εΐτανε η χαρά του Χόλμ, σαν ηΐρε κάτω από τις γραμμές της φυσιογνωμίας του Λέβμποργ τον ΐδιο τον εαυτό του, που από κείνη τη στιγμή επίμονα υπόγραφε όλα άρθρα του με τόνωμα Λέβμποργ). Ο Ίψεν γνώριζε ακόμα πώς ένα βράδυ σ' ένα ξεσπασμα μεθυσού, είχε χάσει το χερόγραφο ενός βιβλίου του. Βρίσκουμε κι αυτό το σημάδι μέσα στην **Εδδα Γνάμπελερ**.

Λίγον καιρό πΐο άργά ο Ίψεν έλαβε και πάλι ένα δέμα από το Χόλμ. Αυτή τη φορά λάβαινε τη διαθήκη του. Ο Ίψεν φαινόταν κεί πέρα σά γενικός κληρονόμος του. Μά η διαθήκη του εΐταν εφοδιασμένη μ' αρκετούς κωδίκειλους πουΐριχαναν ελο και υποχρεώσεις στον Ίψεν. Υποχρεωνότανε να κάνει διάφορες προσφορές σ' όσους ανθρώπους εΐχανε δείξει μιά καλωσύνη στο Χόλμ. Στη δεσποινίδα Άλμα Ρότμπαρτ, στο Μπρεσλάου, ένα ποσό από... στη δεσποινίδα Έλζα Κράουζερ, στο Βερολίνο, ένα ποσό από... Κι' ελο γενναία ποσά!

Σαν πραχτικός άνθρωπος πούταν ο Ίψεν εΐκανε μιά πρόσταση ελων εκείνων των ποσών κι' ανακάλυψε πώς το σύνολο των υποχρεώσεων περνούσε πολύ την περιουσία που κληρονομούσε. Δέν τοΐμενε πια τίποτ' άλλο παρά ναρνηθεί πολύ ευγενικά την κληρονομιά που του πρόσφεραν.

Και δέν είναι ακόμα άπιθανο πώς η κόκκινη Άρτεμη της **Εδδας Γνάμπελερ** είναι εμπνευσμένη από τη δεσποινίδα Άλμα Ρότμπαρτ. Ήπιτρέπεται να υποθέσει κανένας πώς στη φαντασία του Ίψεν η μορφή του Άιλερτ Λέβμποργ πήρε άδρότερες διαγραφές χάρη σε τούτο το επεισόδιο.

Δε χωρεί πιότερη άμφισβήτηση και σΐτσι ο Ίψεν εΐχε μάθει κείνη την εποχή πώς η γυναίκα κάποιου Νορδηγού μουσικουσυνθέτη, πάνω σε μιά κρίση δυνατής ζούλιας (και τηνε προκάλεσε ο λόγος πώς ο άντρας της γύρισε σπίτι σε μιάν ΐρα πολύ προχωρημένη) τουκαψε ένα βράδυ μιά συμφωνία του που τότε μόλις εΐχε τελειώσει. Από μιά ζούλεια σπρώχνεται, μ' άλλου είδους βέβαια, κ' η Έδδα σαν καιεί το χερόγραφο του Λέβμποργ.

Τέλος την εποχή κείνη μιλούσαν πολύ για μιά νέα Νορδηγίδα, γυναίκα έξυπνη, που ο άντρας της, ένας

πολύ καθός πρέπει κύριος, εΐταν αλκολικός καιρό πριν. Καθός ο άντρας της εΐχε πια διορθώσει το ελάττωμά του, η νέα τούτη κυρία εΐβαλε στην καμαρά του τη μέρα της γιορτής του ένα μικρό βαρελάκι κονιάκ. Με την πρόθεση να δοκιμάσει έτσι την επιβολή πουΐχε ο ΐδιος στον εαυτό του, τραβήχτηκε άμέσως από κεί. Όταν ξανάνοιξε την πόρτα της κάμαρας του άντρός της, τον ηΐρε εαπλωμένο κάτω στο πάτωμαμισπεθαμένο άπ' το μεθύσι.

Ίσως άπ' αυτό το επεισόδιο να δημιουργήθηκε η σκηνή του ΐ, Έδδα με την πρόθεση να δοκιμάσει την επιβολή της πάνω στο Λέβμποργ και θέλοντας να συντριφεί την επιβολή της Τέας, βάζει το Λέβμποργ, παίλιόνα μέυσο, να ξαναπιεί.

Να πώς ένα σωρό σκορπισμένες πράξεις, μαζεμένες μέσα από τη ζωή καθημερινής μέρας, μπόρεσαν να χρησιμέψουν για να σχηματιστεί ένα σύνολο σταθερό και με βαθειά σύλληψη.

(Άκολουθεί)

Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

— Ο κ. Α. Η. Ταγκόπουλος ευχαριστεί όσους τονε συλλυπηθήκανε για το θάνατο της μητέρας του.

— Χρέος τιμής για κείνους που βγάζουν το «Σοσιαλισμό» είναι να δηλώσουν ποιός εΐγραψε στο τελευταίο φύλλο το άρθρο κατά Μπόμε. Άδικα το άρθρο άποδόθηκε στον κ. Κ. Χατζόπουλο κι' άδικα ο κ. Κ. Χατζόπουλος βριστηκε, με τρόπο χυδαίο, από δυο τρεις φημερίδες. Ο κ. Χατζόπουλος, ετι γράφει, το γράφει με την υπογραφή του, και με την υπογραφή τους πρέπει να συνειθίσουνε να γράφουν άρθρα τα προσωπικά και κείνοι που βγάζουν το «Σοσιαλισμό».

— Φύλλα περασμένα του «Νουμά» βρίσκονται και πουλιούνται στο βιβλιοπωλείο Βασιλείου—Κουκλάρα (Σταδίου 12). Έκει, καθός το δηλώσαμε στο περασμένο φύλλο, μπορεί να πλερώσει κι όποιος θέλει τη συντρομή του, παίρνοντας άπόδειξη υπογραμένη από τον εκδότη του «Νουμά».

— Οί κ. κ. Σπύρος Άλιμπέρτης, Γιάννης Άποστολάκης και Γεώργιος Πολίτης βγάζουνε σε λίγες μέρες ένα περιοδικό άυστηρά φιλολογικό. Το περιοδικό θά βγαίνει μιά φορά το μήνα, θάχει εΐκοσι περίπου σελίδες και θάναί ένα είδος κριτική επιθεώρηση. Αυτά μόνο μάθαμε. Οΐτε τον τίτλο του, οΐτε τίποτ' άλλο. Ωστόσο άνυπόμονα καρτερούμε την έκδοσή του, γιατί οί εκδότες του είναι γνωστοί και πολλά μπορεί να περιμένει κανείς άπ' αυτούς.

— Ο συνεργάτης μας Κώστας Παρορίτης δουλεύει τώρα ένα καινούριο ρομάντζο του που θάν το τυπώσει άργότερα στο «Νουμά».

— Μας σταλήκανε οί ακόλουθοι άποκριάτικοι κι' άνατηνότητα σΐτσι:

Χρυσή σκόνη σά μούτρα σου ερριξες
και χρυσά γέλια ολόγυρα σκόρπισες
κι' άλλοι σε εΐπαν σωστό χρυσογαΐδαρο
κι' άλλοι επίχρυσο κάλπικο νικελ....

Έχει και συνέχεια—μά την άφίνουμε γιατί δε λέει τίποτα.

ΓΟΥΣΤΑΒΟΥ ΓΚΕΪΓΕΡΣΤΑΜ

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΟΥ ΜΙΚΡΟΥ ΑΔΕΡΦΟΥ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ : ΚΩΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΥ

6.—

‘Ο Σβέν κι ὁ σκύλος τραβούσαν πάλιν καὶ δικὸν τοὺς δρόμο καὶ συχνὰ σηκώνανε τὸ σπίτι σ’ ἕνα πόδι, ὅταν δὲν μπορούσε νὰ τοὺς ὀρθῇ κανεὶς. Κι ὅταν ἀρχίζαμε νὰ πελπιζόμαστε πιά πὼς θὰ τοὺς ξαναδοῦμε ζωντανούς, παρουσιαζόνταν ἀξαφνα, σὰ νὰ μὴν εἶχε γίνῃ τίποτε, ξαφνισμένοι κ’ αἱ δυὸ γιὰ τὴν ταραχὴν μας.

Θὰ εἶταν ἀδικο, ἂν ἔλεγα πὼς ὁ Σβέν εἶτανε καθαυτὸ ἀνυπάκουο παιδί. Σ’ αὐτὸ ὅμως τὸ κεφάλαιο δὲν εἶταν τόσο εὐκολομεταχείριστος. Ἡ μητέρα του τονὲ φοβέριζε συχνὰ πὼς θὰ τὸν δειρῇ, μὰ καὶ συχνὰ βεβαίωνε καὶ μένα πὼς εἶταν ἀξία νὰ ξεσκίσῃ ἔκεινον ποὺ θὰ τολμούσε νὰ γγίξῃ μὲ τὸ χέρι του τὸ Σβέν. Ὅμως ὁ Σβέν δὲ φαινότανε νὰ δίνῃ σημασία σὲ μαλλώματα καὶ συμβουλές κι ὅταν ἔβλεπε τὴν μητέρα του νὰ πετᾷ ἀπὸ τὴν χαρὰ της, ποὺ τὸν ξαναεἶδε ζωντανό, ἔμενε τόσο ξαφνισμένος, σὰ νὰ μπορούσε πὼς εἶτανε δυνατὸ αὐτοὶ οἱ δυὸ νὰ στοχάζονται διαφορετικὰ γιὰ ἕνα πρᾶμα.

— Δὲν εἶταν κανέναν φόδος, ἔλεγε ὁ Σβέν. Ὁ σκύλος εἶτανε μαζί.

Ἡ μαμά δὲν ἤθελε νὰ πῆ κακὸ γιὰ τὸ σκύλο, προσπαθοῦσε μόνο νὰ τὸν πείσῃ πὼς ὁ σκύλος δὲν μπορεῖ ποτὲ νὰ εἶναι τὸ ἴδιο μ’ ἕναν ἄνθρωπο. Τοῦ ἔλεγε ὅσα μπορούσε νὰ τοῦ πῆ. Ὁ Σβέν τὴν ἀγκάλιαζε καὶ τῆς ἔταζε πὼς δὲ θὰ ξαναφύγῃ καὶ δὲ θὰ ξανακάμῃ τὴν μαμὰ νὰ λυπηθῇ.

Μὰ ὅταν ἐρχόταν ἡ ἀνοιξὴ καὶ τὸ νερὸ ἀρχίζε νὰ τρέχῃ ἀπὸ τὴν στέγγι στὴν αὐλή, ὁ Σβέν λησμονοῦσε ἑλα τᾶλλα, ἐξὸν ἀπὸ τὸ πὼς εἶταν μικρὸ ἀγῶρι, ποὺ ἤθελε νὰ πηγαίνῃ βαθιὰ στὸ δάσος.

Ποιὸς ξέρει μὲ ποιούς στοχασμούς ἔτρεχε κεὶ γύρω ἢ ποιὸς ξέρει ἀκόμα ἂν τὸ ἐνοιωθεῖ πὼς ἔκανε κατιτὶς ἐμποδισμένο; Πήγαινε μιλώντας μόνος κι ὁ σκύλος τὸν ἀκολουθοῦσε κι ὅταν ἔφτασε στὴν πόρτα τοῦ φράχτη καὶ τὴ βρῆκε ἀνοιχτή, ἔπρεπε νὰ βγῇ νὰ ρίξῃ μὴ ματιὰ στὸν κόσμον, ποὺ τονὲ μάγευε κεὶ ὄξω. Τότε εἶδε στὸ ἄλλο μέρος τοῦ μεγάλου ὁρόμου, ψηλὰ στὴν ἄκρη τοῦ χαντακιοῦ, τὰ κίτρινα ἄνθη, ποὺ λάμπανε φτυρωμένα στὸ σταχτερὸ χῶμα, κ’ ἔτρεξε κεὶ, ὅσο βαστοῦσαν τὰ μικρὰ τοῦ πόδια. Μὰ τώρα εἶτανε σχεδὸν μέσα στὸ δάσος καὶ δὲν μπορούσε πιά νὰ νάντισταθῇ. Ψηλὰ καὶ μὲ ροζιάρικους κλάδους ὕψωνόντανε τὰ ἔλατα ἀποπάνω του καὶ προχώρεσε μέσα στοὺς κορμούς, ὅπου ὁ ἥλιος ἔλαμπε στὰ μούσκα καὶ τὰ πρῶτα ἀνοιξιάτικα πουλιὰ εἶχαν ἀρχίσει νὰ κελαδοῦν. Ἐνας μικρὸς ποντικὸς πετάχτηκε μέσα ἀπὸ τίς πέτρες κι ὁ μικρὸς Σβέν ἔτρεξε κατόπι του. Ὅλο καὶ μακρῆτερα πήγαινε πάν-

τα. Ἐκεῖ εἶταν ἕνα μικρὸ βάλτο, στὶς ἰτιές ὄξω στὸ βάλτο λαμποκοποῦσαν κρεμασμένα χνουδωτὰ ἄνθουλάκια. Δὲν μπορούσε νὰ τὰ φτάσῃ, γιὰ τὴν θὰ βούλιαζε στὸ νερὸ καὶ θὰ μούσκευε τὰ πόδια. Μπορούσε ὅμως νὰ ρίξῃ μερικὰ πετραδάκια στὸ βάλτο καὶ νὰ κοῦσῃ πὼς βροντοῦσαν καὶ νὰ δῇ τοὺς μεγάλους πλατιοὺς κύκλους, ποὺ κάνανε στὸ νερὸ. Τὲ ἔκαμε καὶ τὰ μάγουλά του κοκκίνισαν καὶ τὰ μάτια του λάμπανε ἀπὸ χαρὰ. Ὅλοένα καὶ περισσότερο γινότανε χαρούμενος καὶ προχώρεσε παρέκει ὡς τὸ λιβάδι κάτω, ὅπου εἶναι τὸ μικρὸ ἐξουχικὸ βασιλικὸ παλάτι, κι ὅταν βγῆκε ὄξω στὸ δρόμο ἀρχισε νὰ τρέχῃ. Ἐτρεξε, ἔτρεξε κι ὅταν ἔφτασε στὴν ψηλὴ πόρτα μὲ τὰ κάγκελα, εἶδε πὼς εἶτανε πάλι κοντὰ στὸ σπίτι. Τότε ἔγινε ξανά χαρούμενος, γιὰ τὴν γνῶρισε τὸ δρόμον καὶ γιὰ τὸν σκύλον ρουθούνησε, κούνησε τὴν κομμένη οὐρά του κ’ ἤθελε νὰ γυρίσῃ σπίτι. Κι ἀξαφνα ἀρχισε νὰ ποθῇ τὴν μαμὰ καὶ τότε θυμήθηκε τὰ κίτρινα λουλούδια, ποὺ κρατοῦσε στὸ χέρι.

Ἄργα καὶ προσεχτικὰ βάδιζε τώρα πρὸς τὸ σπίτι κ’ ἴσως μόλις τώρα νὰ θυμήθηκε ἀφῆριστα πὼς δὲν ἔπρεπε νὰ φύγῃ ἀπὸ τὸ σπίτι. Ἐνα μόνο δὲν ἤξερε ὁ Σβέν καὶ δὲν μπορούσε νὰ τὸ νοιώσῃ: Πόσῃ ὥρα ἔλειπε ἀπὸ κεὶ. Γιὰ τὴν δυὸ ὥρες καὶ μιὰ στιγμὴ εἶτανε γι’ αὐτὸν τὸ ἴδιο.

Ὅταν ὅμως πέρασε γοργὰ τὸ λιβάδι κ’ ἀρχισε νὰ τρέχῃ πάλι γιὰ νὰ φτάσῃ στὴν μαμὰ καὶ νὰ τὸν ἀγκάλιασῃ ἔκεινη, νὰ τὸν χαδέψῃ καὶ νὰ τὸν φιλήσῃ, κι αὐτὸς νὰ τῆς διηγηθῇ τί ὥραλα ποὺ διασκέδασε— τότε τράμαξε ὁ Σβέν ἀκούοντας πὼς ἀρχίσανε νὰ φωνάζου-νε γύρω του. Τότε τοῦ φάνηκε πὼς εἶδε τὸν μπαμπὰ καὶ τὴν μαμὰ, τὸν Οὐλοφ καὶ τὸ Σβάντε, τίς δυὸ ὑπηρέτριες κι ἄλλους ἀκόμα. Φωνάζανε ὁ ἕνας δυνατότερα ἀπὸ τὸν ἄλλον, ὁ ἕνας ἐδῶ κι ὁ ἄλλος ἐκεῖ. Ὁ Σβέν δὲν μπόρεσε νὰ δῇ ἀπὸ ποῦ ἤρθανε. Γιὰ τὴν μόλις ἔκαμε νὰ στρίψῃ πρὸς τὸ ἕνα μέρος, φώναξε κάποιος πίσω του κι ὅταν πάλι γύρισε νὰ κοιτάξῃ πρὸς τὸ ἄλλο, τὸν ἀρπαξε κάποιος στὰ χέρια, κάποιος ποὺ ἔτρεχε γλήγορα ὅσο μπορούσε, καὶ πρὶν μπορέσῃ νὰ συλλογιστῇ καλά, βρέθηκε μέσα στὴν τραπεζαρία κ’ ἡ μαμὰ τὸν πῆρε στὴν ἀγκάλια καὶ τὸν ἐσφιγγε τόσο, ποὺ δὲν μπορούσε νὰ νασάνῃ.

Ὁ Σβέν ἤξερε καλὰ πὼς δὲν ἔπρεπε νὰ ἔχῃ ποτὲ φόδο ἀπὸ τὴν μαμὰ, αὐτὴ τὴν φορὰ ὅμως ἔχασε τὸ θάρρος. Γιὰ τὴν τώρα θυμήθηκε πὼς τοῦ εἶχε πεί πὼς θὰ τὸν δειρῃ κι ὅταν ἀντίκρουσε τὸν μπαμπὰ, τὸν ἐπίασε ἀμέσως τρόμος. Γιὰ τὴν ὁ μπαμπὰς φαινότανε σοβαρὸς κ’ εἶπε μὲ πολὺ αὐστηρὸ τόνον:

— Τώρα πρέπει να πάρουμε το ξύλο, Σβέν. Γιατί, καθώς θομούμαι, σου τ' έταξε ή μαμά.

‘Ο Σβέν τὰ έχασε κι άπάνω στον κίνδυνο βρήκε καταφύγιο τὰ λουλούδια που κρατούσε. Τὰ έδωσε τής μαμάς.

Μά δέν εΐτανε διδλου άνάγκη να τó κάμη. Γιατί ή μαμά εΐτανε τόσο τρομαγμένη κ' εΐτανε τόσο ευτυχισμένη που τόν ξανάβλεπε, ώστε τόν έρπαξε μόνο στην άγκαλιά της, μισοκλαίοντας, μισογελώντας και τόν άφησε να τή χαδεύη. Και τέλος του πήρε τὰ λουλούδια και τὰ έβαλε σ' ένα μικρό πράσινο γυαλί, τὰ έσιαξε και τὰ έδειξε του Σβέν, τί ώραΐα που λάμπανε στον ήλιο.

Τότε παράτησε κι ό μπαμπάς κάθε ιδέα τιμωρίας, πήγε στο γραφείο του κ' ένοιωθε πόσο είναι περιττός.

Μά όταν ή μαμά έμεινε μόνη με τó Σβέν, τόν πήρε στην άγκαλιά της και του διηγήθηκε, σα να εΐταν παραμύθι, πόσο εΐταν άνήσυχη και τί τρόμο δοκίμασε ή ψυχή της. Του έπτε πώς νόμισε πώς ό Σβέν έσπασε τó πόδι του και πώς εΐτανε πεσμένοι μόνοι μέσα στο δάσος και πώς δέ θα τόν ξαναύρισε παρά μόνο νεκρό. ‘Η πώς έπεσε στο νερό και θα τονέ βγάζανε πνιγμένον και τότε ούτε ή μαμά, ούτε ό μπαμπάς, ούτε τάδέρφια θα μπορούσαν να ξαναχαρουν. ‘Ο Σβέν άκούγε όλα αυτά κ' έννοούσε μόνο πώς ή μαμά τόν άγαπούσε περισσότερο από όλους τους άλλους. ‘Επειτα έβαλε ή μαμά τó Σβέν και τής διηγήθηκε τί είδε και τί έκαμε, πώς διασκέδασε και πόσο μακριά πήγε. ‘Ακουσε να τής μιλή για τόν ποντικό, για τὰ πουλιά, για τó βάλτο και για τὰ πετραδάκια που πετούσε. Και τέλος νοιώσανε κ' οί δυο ό ένας τόν άλλον κ' εΐταν ευτυχισμένοι μόνο γιατί ξαναδωθήκανε.

Κι άφοσ εΐπαν οσα εΐχανε να πουν, πήρε ή μαμά τó Σβέν και τόν έφερε στην έταξέρα. ‘Εκεί βρισκόντανε πολλά ώραΐα πράματα κι ό Σβέν είχε τó δικαίωμα να παίξει κάποτε μ' αυτά. ‘Ανάμεσα στάλλα εΐταν ένα λευκό σκυλάκι από πορσελλάνη, που είχε μιá φούντα στην ουρά και κρατούσε μιá μικρή παντούφλα στο στόμα. Εΐτανε πολύ παλαιό πράμα κι ό μπαμπάς τó είχε από τή μητέρα του, που τó είχε πάλι χάρισμα από τή νουά της, όταν εΐτανε δυο χρόνων.

Αυτό άρρεσε του Σβέν περισσότερο από όλα κι αυτό πήρε ή μαμά από τήν έταξέρα άπάνω στη χαρά της καρδιάς της και τó έδωσε του Σβέν, αντί να του δώσει τó ξύλο που του έταξε. Μά ό Σβέν δέν άπλωνε τó χέρι να τó πάρη.

— Μπορεί να τó σπάσω, έπτε. Και θα θυμώση ό μπαμπάς.

‘Ομως δέν ξεχνούσε ποτέ πώς τó σκυλάκι εΐτανε δικό του. Και κάποτε, όταν εΐταν κανείς ξένος στο σπίτι, μιλούσε γι' αυτό.

— Μου τó έδωσε ή μαμά, έλεγε, όταν πήγα στο δάσος και ξαναγύρισα. Μου τó έδωσε από τή χαρά της, που με ξαναείδε.

Κ' ή μαμά ύπερασπιζότανε τήν παιδαγωγική της

μέθοδο έναντίο κάθε κριτικής, σηκώνοντας ψηλά τó μικρό Σβέν μπροστά σε όλους. Ευλογημένη να είναι! Εΐχε δίκιο.

3

‘Ετσι πέρασε ένας χρόνος δίχως να τó νοιώσουμε πώς πέρασε. Μά τόν καιρόν αυτό άρχισε ή ‘Ελσα να υποφέρει σοβαρά και χωρίς ναλλάξουμε λέξη γι' αυτό τó κρημα μεταξύ μας, γνωρίζαμε πώς δπηρχε μόνον ένα μέσο. ‘Η έγχείριση, που είχε γίνει μιá φορά πρωτίτερα, μάς είχε δείξει τόν κίνδυνο, και τὰ συμπτώματα που φαινότανε τώρα μάς εΐταν άρκετά γνωστά. Δέ μάς ξάφνισε λοιπόν διόλου, όταν ό γιατρός μάς έπτε μιá μέρα τή γνώμη του, δηλαδή πώς μόνο μιá νέα έγχείριση μπορούσε να σώση τήν ‘Ελσα.

Εΐμαστε κείνη τήν ήμέρα σα να είχε καταδικαστή σε θάνατο ή ζωή μας όλα κ' έβλεπα πώς ή ‘Ελσα άποχαιρετούσε όλα γύρω της. Πρώτη φορά τó έβλεπα καθαρά μπροστά μου πόσους από τους όλόβαθους στοχασμούς της κρατούσε κρυμμένους από μέ κι άπ' όλους, πόσο εΐτανε συνηθισμένη με τήν ιδέα του θανάτου και πώς ή βεβαιότητα, που είχε πώς θα πεθάνη νέα, τής έτρωγε τή ζωική δύναμη μέσα της. ‘Εγινε χλωμή και τó πρόσωπό της άδυνατίσε. Τὰ χέρια της εΐτανε κίτρινα σαν κερι και φαινότανε σα να είχε κάποιο φόβο από μένα.

Τότε με παρακάλεσε πρώτη φορά να τής έπιτρέψω να πεθάνη. Πρώτη φορά μου μίλησε για κείνο που έκρυβε μέσα της, για κείνο που τή βίαζα να μου πη και δέν μπορούσε να βγάλη από τὰ χείλη της άλλο από ύπαινημούς.

— Από τόν κχιρό που εΐμουνα μικρή, έπτε, πολύ πριν γνωριστούμε, μου εΐτανε τόσο φυσικό να στοχάζουμαι πώς δέ θα ζήσω πολύ. ‘Επειτα βρήκα έσένα και τὰ λησμόνησα όλα. Γιατί μ' έκαμες τόσο ευτυχισμένη, όσο δέν μπόρεσα να σε κάμη εγώ ποτέ. Μου έδωσες τóια παιδιά, τὰ δυο μεγάλα και τó μικρό Σβέν. Και τί μπορώ εγώ να κάμη γι' αυτά, γι' σε, για όλους σας; Εΐμαι τόσο άρρωστη και δέ θα γίνω ποτέ καλά. Πρέπει να με λησμονήσης. ‘Ω ναι, τó ξέρω πώς θα λυπηθής για μέ, γιατί μ' άγαπάς, αν κ' εΐμουνα πάντα φιλάστενη κι αδύνατη και δέν μπορούσα να κάμη τίποτε για κανένα. Μά πρέπει να με λησμονήσης και να βρής μιάν άλλη να σε βοηθήση με τὰ παιδιά.

Και με παρακάλεσε πάλι να τής έπιτρέψω να πεθάνη, παρακάλεσε να τήν αφήσω να περάση ήσυχη τις λίγες βδομάδες, που έχει να ζήση ακόμα.

Μόνο πώς δέν ήθελε να πεθάνη στην έγχείριση, μά εΐταν ευχρηστημένη να κλείση τὰ μάτια ήσυχα κ' ήθελε μόνο να ζήση με τους πόνους τόσο, όσο της χρειαζότανε να προετοιμάση τὰ παιδιά για ό,τι μέλλει να γίνη και να τάποχαιρετίση.

‘Όλα αυτά μου ήρθαν τόσο ξαφνικά, ώστε δέν μπορούσα να συγκεντρώσω τους στοχασμούς μου, πολύ λιγότερο να βρω λόγια να τής άπαντήσω. Αιστανόμουν άόριστα πώς αν άγγιζα τó ζήτημα, θα ριχνόμουν α'

έναν αγώνα, πού θά εἶχε γι' ἀποτέλεσμα κάτι περσότερο ἀπὸ κείνο, πού γενικά οἱ ἄνθρωποι εἶναι καταδικασμένοι νὰ ὑποφέρουν. Αἰστανόμουν τὸν τρόπο πού εἶχα πάντα, ἔταν εἴτανε νὰ γυρίσω κατιτίς, πού εἶναι τὸ πιὸ τρισεῖς κι ἀνέγγιχτο χτήμα ἑνὸς ἄλλου ἀνθρώπου. Κι ἂν ὑπάρχη κάτι, πού δὲν μπορεῖ νὰ τὸ ἀποφασίσῃ κανεὶς ἄλλος, παρὰ μόνος του ὁ καθένας, εἶναι δίχως ἄλλο τὸ ζήτημα ἂν πρέπει νὰ σκύψῃ σ' ἕνα βέβαιο θάνατο, ἢ νὰναλάβῃ ἕναν αγώνα, γιὰ νὰ κερδίσῃ ἴσως τὴ ζωὴ.

Ὅπως ἔδλεπα μπροστά μου ἐκεῖ τὴν Ἔλσα, μοῦ φαινότανε τόσο κοντά, μὰ καὶ τόσο μακριὰ ταυτόχρονα. Ἡ παράκληση, πού μοῦ ἔκαμε νὰ τὴν ἀφήσω νὰ πεθάνῃ, εἴτανε τόσο συγκινητικὴ καὶ τόσο σοβαρή, ὥστε δὲν εἶχα τὸ θάρρος νὰ τὴν παρακαλέσω νὰ ξαναγυρίσῃ χάρις μου στὴ ζωὴ. Γιατὶ ἡ ζωὴ ἀξίζει καὶ γι' αὐτὴ τὸ ἴδιο. Καὶ παρατήρησα μὲ ξάφνισμα πὼς μπορούσε νὰφήσῃ ἔλα ὅσα ἀγαποῦσε, γιατί εἴταν ἑτοιμασμένη γι' αὐτὴ. Μὰ ταυτόχρονα αἰστανόμουν μ' ἄλλο τὴ δύναμη τῆς ἀπελπισίας πὼς ἐγὼ δὲν μπορούσα νὰ τὴ χάσω. Δὲν τὸ μπορούσα. Κι ἀπάνω στὴν ἀπελπισία μου, ἄρπαξα τὸ μόνο πού μοῦ ἦρθε στὸ νοῦ κ' εἶπα :

— Μὰ τὸ Σδὲν μπορεῖς νὰ τὸν ἀφήσῃς;

Τινάχτηκε, σὰ νὰ τὴ χτυπήσανε κ' ἐπλεξε τὰ χέρια τῆς ἀπελπισμένα.

— Ὅχι, ὄχι, δὲν μπορῶ.

Πῆγε τρεκλίζοντας στὴν πόρτα τῆς κρεβατοκάμαρας καὶ μὲ παρακάλεσε νὰ τὴν ἀφήσω μόνη. Τὴν εἶδα νὰ κλείνῃ πίσω τῆς τὴν πόρτα, κ' ἔμεινα ὅπως εἶμουν καθισμένος κ' εἶχα τὸ συναίσθημα πὼς ἔλα ὅσα ἔζησα μαζί τῆς εἴτανε πεθαμένα καὶ χαμένα καὶ πὼς τώρα θὰ μᾶς ἀφινε. Ἐνοιωσα πὼς ἂν δὲν τὸ ἔκαμε, αὐτὸ δὲν ἔγινε χάρις μου, μὰ χάρις τοῦ μικροῦ μὲ τὰ χρυσὰ μαλλιά καὶ τὰ παράξενα παιδικὰ μάτια, τοῦ μικροῦ ἀγγέλου τῆς, πού ἦρθε καὶ τὴν ἔδεσε μὲ τὴ ζωὴ. Τὸ βρήκα ὁλωθροῦ φυσικὸ πὼς δὲν μπορούσα νὰ τὴν κρατήσω στὴ ζωὴ ἐγὼ μόνος. Ἐσκυφα τὸ κεφάλι κ' ἔκλαψα, ἔκλαψα πρώτη φορά γιὰ μὲ τὸν ἴδιον καὶ γιὰ τὴ ζωὴ μου. Καὶ δὲν περιμένα τίποτε, δὲν πίστευα τίποτε ἄλλο παρὰ πὼς θὰ περνοῦσαν τώρα ἡσυχες κι ἀνίλεες οἱ μέρες ὡς τὴ στιγμὴ πού ἐμελλε νάρθῃ. Καὶ τέλος ὁ θάνατος θὰ ξέσκιζε ἔλα, γιὰ ὅσα ἔζησα.

Πόσο κἀθήσα ἔτσι ἐκεῖ, δὲν τὸ θυμοῦμαι. Θυμοῦμαι μόνο πὼς νύχτωσε καὶ πὼς τρώμαξα ἔταν ἔνοιωσα πὼς ἡ γυναίκα μου εἴτανε γονατιστὴ μπροστά μου κι ἀκουμποῦσε τὸ κεφάλι τῆς στὸ χέρι μου. Εἶχε ρθεὶ τόσο σιγά, ὥστε δὲν τὴν ἄκουσα κ' ἡ φωνὴ τῆς εἶχε τόσο ἡσυχο τόνο, ἔταν εἶπε :

— Θέλω νὰ ζήσω γιὰ σένα, Γιώργο, γιὰ τὸ Σδὲν καὶ τὰ μεγάλα ἀγόρια μας.

Γινώριζα τὴ φωνὴ τῆς ἔταν ἔπαιρνε τόσο βαθὺ καὶ θερμὸ τόνο, σὰ νὰ σιγάζανε ἔλα τὰλλα μέσα τῆς ἔξω ἀπὸ τὴν ἀγάπη τῆς. Ἐνοιωσα πὼς ἡ ἀπόφασή τῆς τώρα εἴταν ἀκλόνητη, πὼς ἡ Ἔλσα εἴτανε πάλι δική μας

ἢ ἤθελε νὰ γίνῃ κ' ἕνα θερμὸ κῶμα εὐγνωμοσύνης σ' αὐτὴ καὶ σ' ἄλλο τὴ ζωὴ φούσκωσε μέσα μου. Πέρασε πολλὴ ὥρα ὅσο νὰλλάξουμε τὴ θέση μας, μὰ ἔταν τὸ κάμαμε, σηκώθηκε ἡ Ἔλσα κι ἀναψε ἔλα τὰ φῶτα, σὰ νὰ εἶχαμε γιορτὴ.

Ἐπειτα φώναξε τὰ παιδιὰ μέσα κι ἔλα ἦρθαν σιωπηλὰ καὶ ξαφνισμένα καὶ δὲ χρειαζόμαστε νὰ τοὺς ἐξηγήσουμε τίποτε. Γιατὶ ἔλα εἶχαν ἔνοσήσει, καθένα μὲ τὸ τρόπο του, ἔλα εἶχανε μιλήσει μεταξύ τους, ὅπως καὶ μεῖς οἱ μεγάλοι, καὶ ἔβλεπε πὼς ἡ ζωὴ τῆς μαμᾶς κιντύνευε καὶ πὼς θὰ ἔκανε τὴν ἐγχείριση γιὰ νὰ μπόρῃ νὰ ζήσῃ χάρις τοὺς.

Ὁ Σδὲν πῆδησε στὴν ἀγκαλιὰ τῆς μαμᾶς καὶ στριμώχτηκε στὸ στήθος τῆς. Καὶ μᾶς ἔκαμε ὄλους νὰ χαμογελάσουμε μέσα στὰ δάκρυα, ἔταν εἶπε :

— Ἡ μαμὰ δὲν πρέπει νὰφήσῃ τὸ μαϊμουδάκι.

Αὐτὸ εἴταν ἕνα ἀπὸ τὰ χανεινὰ δνόματα πού τοῦ λέγαμε καὶ τὸ μεταχειρίστηκε κι ὁ ἴδιος χωρὶς νὰ ἔχη τὴν ὑποψία, πὼς ἤχοῦσε κωμικά. Γι' αὐτὸ τὰ λόγια του μᾶς φανήκανε σὰ μιὰ ἐπαγγελία τῆς ζωῆς καὶ μᾶς ἡσυχάσανε.

Ὅταν ὅμως τὰ παιδιὰ πῆγαν νὰ κοιμηθοῦν, ἡ Ἔλσα καὶ γὼ περπατοῦσαμε πιασμένοι μέση μὲ μέση μέσα στὶς κάμαρες. Κ' εἶδα πὼς ἀποχαιρετοῦσε πάλι, μὰ ὄχι μὲ τὸν ἴδιο τρόπο καθὼς λίγες ὥρες πρωτῆτερα. Τὴν ἄλλη μέρα θὰ πῆγαινε στὸ σανατόριο.

Μὰ ἔταν ξύπνησα τὸ πρωὶ ὁ Ὁδλοφ εἴταν καθισμένος στὴ μεγάλη πολυθρόνα ἀντικρυνὰ στὴν πόρτα τῆς κρεβατοκάμαρας.

— Εἶσαι πολλὴ ὥρα ἐδῶ ; τὸν ρώτησα ξαφνισμένος.

— Ναι, ἀπάντησε μονοσύλλαβα.

Καθόταν ἐκεῖ καὶ συλλογιζότανε τὴ μητέρα του καὶ συλλογιζότανε πὼς ἔλα γίνανε τόσο σοβαρὰ μεμιάς. Πρῶτὴν φορά παρατήρησα πόσο εἶχε μεγαλώσει καὶ τοῦ ἔπιασα τὸ χέρι σὰν ἑνὸς συνομιλήκου. Ἐτρεψε τὸ πρόσωπο τοῦ παιδιοῦ, πού εἴτανε μόνος δέκα χρονῶν, μὰ δὲν μπορούσε νὰ βγάλῃ λέξη.

Ὅταν ἔπειτα εἶμαστε στὸ ἀμάξι, ξανακυρίεψε τὸν ἑαυτό του κι ἀνέβηκε ἄλλο μιὰ φορά στὴ σκάλα καὶ χάδεψε τὸ μάγουλο τῆς μητέρας καὶ τῆς εἶπε, σὰ νὰ μιλοῦσε σὲ παιδί :

— Μὴ φοβάσαι, μαμὰ, θὰ περάσῃ.

Ὁ Σδάντε ἦρθε κι αὐτὸς καὶ σηκώσανε στὰ χέρια καὶ τὸ μικρὸ τὸ Σδὲν, πού μιλοῦσε καὶ φλυαροῦσε. Τὴ στιγμὴ αὐτὴ ἡ Ἔλσα δὲν ἤξερε ποιὸν ἀγαποῦσε περισσότερο ἀπ' ὄλους. Μὰ στὸ δρόμο πού πηγαίναμε, μιλήσαμε πολλὰς φορές γιὰ τὸ μεγάλο ἀγόρι μας, πού γιὰ πρώτη φορά μίλησε κιναιστάνθηκε σὰν ἄντρας.

Ὁ ἄγγελος τοῦ θανάτου πέρασε καὶ τὴν φορά αὐτὴ ἔξω ἀπὸ τὸ σπίτι μας, τὰ φτερά του ὅμως μᾶς ἀγγί-

Ξανε, σὲ τρόπο πού τὸ ἀγγίσμα αὐτὸ νὰ δώση γιὰ καιρὸ τὸν τύπο του στὴ ζωὴ μας. Ὡστόσο, ἡ εὐτυχία γύρισε ἀκόμα μιὰ φορά στὸ σπίτι μας, μετριασμένη ὅμως καὶ σοβαρότερη. Ἀκόμα μιὰ φορά γύρισε κείνη, πού ἔρριχνε φῶς ἱερὸ στὴν καθημερινὴ ζωὴ μας. Τὰ παιδιά μας τὴ χαρήκανε, ἔταν γυρίσαμε, κι ὁ μικρὸς Σδὲν ἀνέδραξε στὴν ἀγκαλιὰ τῆς μαμᾶς, στριμώχτηκε σιμά της κ' εἶτανε τόσο εὐτυχισμένος.

— Βλέπεις, δὲν ἔφυγε ἀπὸ τὸ μαῖμουδάκι, εἶπε.

Εἶχε τόσο θριαμβευτικὴ ἔκφραση, σὰ νὰ πιστεῦσε πὼς χάρη του ἔγινε καλὰ ἡ μαμά. Καὶ γιὰ νὰ ἔγκαρδίσω ὄλους μας, εἶπα :

— Μοῦ φαίνεται, θὰ πιστεῦς πὼς ἐσὺ ἔκαμες καλὰ τὴ μαμά.

— Αὐτὸ εἶναι ἀλήθεια, ἀπάντησε ἡ γυναίκα μου.

Κ' εἶδα πάλι στὸ πρόσωπό της τὴν ἔκφραση, πού μοῦ εἶχε φανεῖ ἄλλοτε τόσο ξένη, μὰ καὶ πού ἀρχισα νὰ τὴν ἐννοῶ σιγὰ σιγὰ.

Ἐσφιξε σιγαλὰ τὸ μικρὸ στὴν ἀγκαλιὰ της κι ἀπὸ τὰ μάτια της στάξανε δυὸ λαμπερὰ δάκρυα. Ἐπειτα μοῦ ἔδωσε τὸ χέρι της καὶ εἶπε :

— Εἶμαι τόσο χαρούμενη, πού εἶμαι πάλι σπίτι.

Δὲν μπορούσα νὰ παντήσω τίποτε. Κοίταξα μόνο τοὺς μαζεμένους μπροστά μου κ' ἤξερα πὼς εἶχα ἐδῶ τὴν εὐτυχία, πού λίγες βδομάδες πρωτίτερα μόλις τολμούσα νὰ τὴν ἐλπίζω. Κι ἔμωσ αἰσθάνθηκα στὴν καρδιά μου μιὰ κεντιὰ, σὰν ἀπὸ μιὰ προαίστησι ἀπελπιστικῆς ἐρημιᾶς.

5

Τὴν ἀνοιξη, πού ἦρθε τώρα, τὴ θυμοῦμαι σὰ μιὰ θάλασσα ἀπὸ ἄνθη, πού γέμισε κάθε ἄδειο μέρος τοῦ σπιτιοῦ μας. Τὰ ζεμπούλια σμίγαν ἀπαλὰ μὲ τίς γαλάζιες ἀνεμώνες, οἱ γαλάζιες ἀνεμώνες μ' ἄσπρες, μὲ λευκίαια καὶ μενεξέδες κι ἔταν κόντευε νὰ φτάσῃ ἡ μέρα τοῦ Ἀγίου κι ὁ καλοκαιρινὸς ἀέρας ἔπαιζε στίς κατεδασμένες κουρτίνας, ἦρθανε κ' οἱ φεγγοδύλες πασκαλιές.

Ἡ μαμά κι ὁ Σδὲν εἶταν ἐκείνοι πού φέρνανε τ' ἄνθη κ' εἶτανε δύσκολο νὰ πῆ κανεὶς ποιὸς ἀπὸ τοὺς δυὸ τ' ἀγαποῦσε πιὸ πολὺ. Τοὺς βλέπω ἀκόμα πλάι πλάι, μὲ τὰ χέρια γεμάτα ἄνθη, μὲ τὰ μάγουλα κοκκινισμένα νὰ πηγαίνουνε μιλώντας ἀπὸ τὴ μεγάλη αὐλὴ στὴν ἀνοιχτὴ βεράντα. Τὰ μαλλιά της εἶτανε τόσο μαύρα, ὅσο ἔξνθα εἶταν τὰ δικά του, μὰ τὰ βαθιὰ γαλανὰ μάτια καὶ τῶν δυὸ εἶτανε τὰ ἴδια. Ὁ ἕνας μὲ τὸν ἄλλον εἶταν ἢ πιὸ παράξενη ἀντίθεση κι ὅμως μοιάζανε περισσότερο παρότι μοιάζουν πάντα μητέρα καὶ παιδί. Ταιριάζανε σὰ νὰ εἶτανε πλασμένοι νὰ εἶναι πάντα μαζί, νὰ πηγαίνουν πάντα μ' ἄνθη στὸ χέρι, νὰ βαδίζουν ὡς τὸ τέλος τῆς ζωῆς τοὺς κρατημένοι χέρι χέρι καὶ νὰ κοιτάζονται στὰ μάτια. Κανένας δὲν μπορούσε νὰ τοὺς δῇ μαζί, χωρὶς νὰ φωτιστῇ τὸ πρόσωπό του ἀπὸ ἕνα ἠλιόφωγο χαμόγελο καὶ πολλὲς φορές μοῦ ἔτυχε νὰ

τὸ δῶ αὐτὸ καὶ νὰ ἐχτιμήσω περισσότερο τὸν πλοῦτο μου.

Γιὰτὴν αὐτὴν τὴν ἐποχὴ μοῦ φαινότανε ἡ ζωὴ πλουσιότερη παρὰ ποτὲ. Τὰ λησιμόνησα ὄλα ὅσα εἶχανε γεμίσει τὴ ψυχὴ μου μὲ προαίστησες βαρεῖες καὶ μοῦ ἀρκοῦσε ἡ στιγμὴ μονάχα. Μοῦ φαινότανε σὰ νὰ ἔπρεπε νὰ δοκιμάσουμε ὅ,τι θλιβερὸ καὶ βαρὺ δοκιμάσαμε, μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰπολάψουμε ἔπειτα πιὸ βαθιὰ τὴν εὐτυχία. Ἐνοιωθα εὐγνωμοσύνη γιὰ κάθε νέα μέρα πού περνοῦσε, εἶμουνα εὐχαριστημένος πού μπορούσα νὰ λησιμονῶ κ' εἶχα τὸ συναίσθημα πὼς τραβούσαμε πρὸς μιὰν εὐτυχία μεγαλύτερη ἀπὸ κείνη πού φτάνουν οἱ ἄνθρωποι.

Νομίζω πὼς κ' ἡ γυναίκα μου, ἕνα διάστημα τουλάχιστο, μοιραζότανε τὸ αἰσθημά μου. Γιὰτὴν ἀπὸ κείνη χυνότανε αὐτὸς ὁ ἀδιάκοπος χείμαρρος τῆς εὐδαιμονίας. Εἶχε γυρίσει ἀλήθεια στὴ ζωὴ, αἰστανότανε τὸν ἑαυτὸ της καλὰ, ζοῦσε κάτω ἀπὸ μεγάλα παλιὰ δέντρα καὶ μέσα σ' ἕνα πλήθος λουλουδιῶν. Ἐἶχε ὄλους μας τριγύρω της καὶ τίποτε δὲν ἐνοχλοῦσε τὴ γαλήνη της.

Ἐτσι περπατοῦσε μαζί μου ἕνα βράδι στὸ μεγάλο δρομο, ὅπου δὲν ἀπαντούσαμε κανέναν καὶ γι' αὐτὸ τὸν προτιμούσαμε. Γύρω μας ἀνθίζαν οἱ πασκαλιές γεμίζοντας τὸν ἀέρα μὲ τὴ μυρουδιά τους καὶ στὸν ἀχνό, φωτεινὸ οὐρανὸ ἔπλεε τὸ νέο φεγγάρι, δίχως νὰ φωτίζῃ, καλυμπώντας μόνο μέσα στὸ γλαυκὸ, πού ἄπλωνε πλατύν, ἀπέραντο τὸ θεῖο του, ἔπου τὰ χλωμὰ ἄστρα δοκιμάζανε νὰ φεγγοδύλῃσουνε, χωρὶς ὅμως νὰ κατορθώνουνε νὰ σκίσουνε τὴν νύχτα.

Ὅταν θυμοῦμαι τὸν καιρὸ αὐτὸ κι ὄλα ὅσα γίναν ἔπειτα, ξαφνίζομαι μὲ τὴν ἔνταση πού εἶχε πάρει ἡ ψυχὴ μας τότε. Σὰ νὰ πέρασε ἀπάνω στὸν οὐρανὸ μας ἕνα ψιλὸ σύννεφο μονάχα καὶ σκορπίσθηκε ἔπειτα, ἔτσι πηγαίναμε κ' ἐρχόμαστε δῶ κάθε βράδι εὐτυχισμένοι καὶ στίς ὀμίλιες μας δὲν ὑπῆρχε οὔτε τὸ ἀλαφρότερο σημάδι θλίψης. Ὅλα ὅσα εἶχανε γίνεῖ εἶτανε θαμένα πίσω μας. Δὲν εἶτανε βέβαια ἡ ξένοιαστὴ εὐτυχία μὲ τὴν τυφλή, ἀδοκίμαστὴ ἀκόμα αὐτοεμπιστοσύνη τῆς νιότης. Εἶταν κάτι περισσότερο. Εἶταν ἐκείνη ἡ ἡσυχὴ ἀρμονία, πού ἔρχεται μεταξὺ δυὸ ἀνθρώπων, πού ὑποφέρανε μαζί καὶ νικήσανε. μιὰ εὐτυχία, πού τίποτε δὲν μπορεί νὰ τὴ θολώσῃ καὶ νὰ τὴ σβήσῃ, γιὰτὴν εἶναι δεμένη ἄλυτα μαζί μὲ τὸ πιὸ τρίοδαθο εἶναι δυὸ ἀνθρώπων. Τὸν καιρὸ αὐτὸ γνωρίζαμε πὼς τίποτε δὲν πιθυμούσαμε, τίποτε περισσότερο ἀπὸ κείνο πού εἶχαμε. Σὲ τέτοιες ὥρες τῆς ζωῆς μπορεί ὁ ἕνας νὰ ζητῇ τὴ μοναξιά γιὰ νὰ στεγνώσῃ τὰ δάκρυά του, γιὰτὴν ντρέπεται νὰ δεῖξῃ πόσο εἶναι εὐτυχισμένος. Οὔτε ξένοι στοχασμοί, πού τραβοῦνε τὸ δικὸ τους ἔρσο, οὔτε φαντασιοπληξίες, οὔτε πόθοι μπορούνε νὰ νυψώσουνε τὴν ψυχικὴ αὐτὴ διάθεση, πού πηγάζει μέσα ἀπὸ τὴ ζωικὴ δύναμη.

(Ἀκολουθεῖ)

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΡΘΕ ΣΑΒΑΤΟ

Ίδιοκτήτης : Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ
ΓΡΑΦΕΙΑ : ΔΡΟΜΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ, ἀρ. 4, ΑΘΗΝΑ

Συντροφή χρονιάτικη : Δρ. 20.

Βρίσκεται στην Ἀθήνα σ' όλα τὰ κιάσια καὶ στὸ βιβλιο-
πωλεῖο Βασιλείου (δόδος Σταδίου 42)

ΘΑ ΠΕΘΑΝΩ ἘΝΑ ΠΕΝΘΙΜΟ
ΤΟΥ ΧΥΝΟΠΩΡΟΥ ΔΕΙΛΙ... ②

...Et j'aurai comme escorte
Le spectre accusateur de ma jeunesse morte
HENRY SPIESS

Θὰ πεθάνω ἓνα πένθιμο τοῦ χυνόπωρου δεῖλι
μέσ' στὴν κρύα μου κάμαρα, ὅπως ἔζησα, μόνος·
στὴ στερνὴν ἀγωνία μου τὴ βροχὴ θεν' ἀκούω
καὶ τὸν κούφιο τὸ θόρυβο ποὺ ἀνεβάζει ὁ δρόμος.

Θὰ πεθάνω ἓνα πένθιμο τοῦ χυνόπωρου δεῖλι
μέσα σ' ἐπιπλα ξένα καὶ σὲ σκόρπια βιβλία
θὰ με βροῦν στὸ κρεβάτι μου, θαναθῆ ὁ ἀστυνόμος,
θὰ με θάφουν σὰν ἄνθρωπο ποὺ δὲν εἶχε ἱστορία.

Ἄπ' τοὺς φίλους ποὺ παίζαμε πότε πότε χαριὰ
θὰ ρωτήση κανένας τους εἶσι ἀπλά : Τὸν «Οὐράνην
μὴν τὸν εἶδε κανεῖς; Ἔχει μέρες ποὺ χάθηκε...»
Θάπαντήση ἄλλος παίζοντας «Μ' αὐτὸς ἔχει πεθάνει».

Μιά στιγμή θὰ κυττάζουνε ὁ καθένας τὸν ἄλλο,
θὰ κουνήσουν περιύληπα καὶ σιγὰ τὸ κεφάλι,
θὲ νάποῦν: «Τ' εἶναι ὁ ἄνθρωπος... Χτέες ἀκόμα ἐξοῦσε».
Καὶ βουβὰ τὸ παιχνίδι τους θ' ἀρχιήσουνε πάλι.

Κάποιος θάναι συνάδελφος στὰ «ψιλὰ» ποὺ θὰ γράψῃ
πῶς «προώρως ἀπέθανεν ὁ Οὐράνης στὴν ξένην,
νέος γνωστός στοὺς κύκλους μας, ποὺ κάποτε εἶχε ἐκ-
[δώσει
μιά συλλογὴ ποιήματα πολλὰ ὑποσχεμένην».

Κι' αὐτὸς θάναι ὁ στερνὸς τῆς ζωῆς μου ἐπιτάφιος.
Θὰ με κλάφουνε βέβαια μόνο οἱ γέροι γονιοί μου
καὶ θὰ κάνουν μνημόσυνο μὲ περισσοὺς παπάδες
ὅπου θάναι ὅλοι οἱ φίλοι μου—κι' ἴσως ἴσως οἱ ὄχτροί
[μου.

Θὰ πεθάνω ἓνα πένθιμο τοῦ χυνόπωρου δεῖλι
σὲ μιὰ κάμαρα ξένη, στὸ πολύβουο Παρίσι,
καὶ μιὰ Κέττυ θαρρῶντας πὼς τὴν ξέχασα γι' ἄλλην
θὰ μοῦ γράψῃ ἓνα γράμμα—καὶ νεκρὸ θὰ με βροῖση...

Παρίσι, 1914.

ΚΩΣΤΑΣ ΟΥΡΑΝΗΣ

ΤΑ ΚΑΛΗΜΕΡΑ ΣΤΙΣ ΣΤΑΝΕΣ

3.—

Ἐὸ κῆρ-δάσκαλος μὲ τὴ μαννιά τοῦ Λάμπη, εἶχανε
ἀνοίξει τὴν κουβέντα πάνου στὸ ποῦ θέλανε νὰ πά-
ρουνε τὰ παιδιά τῆς στριτιῶτες. Τῆς μαννιάς ἡ γλώσ-
σα πῆγαινε σὰ ροδόνη γιὰ νὰ πείσει τὸν κῆρ δάσκαλο
πὼς δὲν εἶναι σωστὸ καὶ δίκιο νὰ πᾶνε τὰ παιδιά
κι' αὐτὸς ποὺ γράφει τὸ Νόμο ἔπρεπε νὰ τὸ ξέρει.—
«Γιέμ' κῆρ-δάσκαλε, τοῦλεγε. Εἴμαστε σκηνίτες. Ἐπο-
κούμπα πούπτετα δὲν ἔχουμι. Σὰν τὰ πράτα σταλιάουμι
μιάνε δούθινε μιάνε κείθινε. Πότις στοῦ χουριό σ' πό-
τις στ' ν Τζόρια γιὰ στοῦν Κόθρου. Πάμπου μπρὸς πάπ-
που ἴμαστε σκηνίτες. Σὰν τὰ πράτα γιννουβουλάμιστὰ
β'νά. Χουριό δ'κό μας δὲν ἔχουμι...» Ἐὸ κῆρ-δάσκα-
λος ὅμως δὲν ἄκουγε ἀπ' αὐτά. Ὁχι.—«Πρέπει νὰ ὑπη-
ρετήσωμεν ὅλοι τὴν πατρίδα μας», φώναζε ἐπιταχτικά
κι' εἶχε δίκιο κιάλας, γιὰτὶ ἐλόγου του ἦταν ἀπαλλαγέν-
τας, «προωτόκοκς ὀρφανὸς» τὰ παλιὰ χρόνια.

Ἐὸ παπᾶς πάλι κόντεβε νὰ σκάσει τὴ Λάμπαινα ποῦ
τῆς ἔλεγε ὅτι δὲν εἶναι καλοὶ χριστιανοὶ γιὰτὶ δὲν κατε-
βαίνουν τίς Κυριακὲς στὴν ἐκκλησιά, ἐνῶ ἡ Λάμπαινα
τοῦλεγε ὅτι ἔπρεπε νὰ μνέσκει αὐτὴ στὸ κονάκι ὅταν
βόσκουν οἱ ἄλλοι τὰ πράμματα καὶ νᾶχει τὸ νοῦ τῆς
στὰ «κούτσκα τὰ πιδιά τς.»

Ἐὸ κῆρ-Θοδωρῆς κι ὁ Κίμος λογομαχούσανε μὲ
τὸ Λάμπη γιὰτὶ λέγανε ὅτι τοὺς ἔδωσε λίγα γιὰ
τὰ χερσοχώραφα τῶν νοίκιασε, ἐνῶ τώρα βγάδουν βο-
σκὴ μπόλικη ποὺ κοστίζει περσοότερο. Μόνον ὁ Γκό-
σης μὲ τὸ Γεώργη, τὸ κοπέλλι ποὺ τοὺς ἔφερε τ'
ἀρνὶ καὶ ποὺ κατεβάζει κίθε πρωῖνὸ τὸ γάλα στὴν
πολιτεία, πίνανε κρασί ἀδιάκοπα καὶ ποῦ καὶ ποῦ
ξεχνιάντουσαν κι' αὐτοὶ καὶ κουβεντιάζαγε γιὰ τὴ
«σχορόφιζα τὴν ἐπιστρατέψη» ποὺ θὰ ξαναγείνει.

Τὸ βοριανέμι ὡς τόσο δὲν ἔπαυε στιγμούλα μιὰ
τὸ μάνισμά του. Μόλο ποὺ βρισκόντουσαν σὶ ἀπάνε
μο τὴ φωτιά τὴν ἀνεμοκίχλιζε καὶ δὲν τοὺς ἄφηναν
τ' ἀποδαύλια κι' οἱ θράκες ποὺ τρελλὸ χορὸ στένανε
νὰ σταθοῦνε σὲ μιὰ μεριά.

Ἐὸ Γκόσης τύφλα στὸ μεθύσι, σὰν κι' ὅταν ἀνέβη
κε ἀπ' τὸ μπαξὲ καὶ χειρότερο, ὅλο καὶ γιόμιζε τὸν
γκρά κι' ἔρριχνε, καὶ τὰ σκυλιὰ ἀλυγτάγανε καὶ τὰ
πράμματα δὲν μπορούσαν νὰ σταλιάσουν. Ἐὸ Λά-
μπης στραβομουτσούνιαζε.

— Ἐ! ἔκιμι; ρώτησε ὁ κῆρ πρόεδρος, δίνοντας τὸ
σημάδι τοῦ φευγιτοῦ μὲ τ' ἀνασηκωμά του, πέρνοντας
στὰ χέρια τ' ἀρνάκι καὶ τὴ μυτζίθρα.

— Πᾶμε, ἀπάντησαν οἱ ἄλλοι κι' ἀφοῦ ζαιρετίσανε
κι' εἶπανε σ' ὅλο τὸ Λαμπέκο σοῖ «Καὶ τοῦ χρόνου»
τοίμαστίκανε νὰ φύγουνε. Μόνον ὁ Γκόσης δὲν τὸ
κοινοῦσε.

— Ἐα ρὲ Γκόση, τοῦκραξε ὁ κῆρ-Θοδωρῆς σειών-
τάς τον δυνατὰ ἀπ' τίς πλάτες.

— Νανὶ κουμπάρε μ' κῆρ-πρόεδρε, νανί... Τοῦ πύ-

βα νισίικ βέο... τ' ἀπάντησε πιπλώντας γερού την τσότρα με τὸ κρασί.

— Ἔα, ῥέ Γκόση κι' εἶπες ὄλο τὸ ντουνια, πρόσσεσε ὁ κύρ-Κίμος. Ἔα και θὲ νὰ πάμε στὸ μελισσομάντρι... Πέρα στὸ κονάκι τοῦ Κόλια πού μᾶς καρτερᾷ.

Ἄλλο κονάκι, πού ἔχει και κρασί μπόλιο και γουρονόπουλο μεξὲ πούχε σφᾶζει ὁ Κόλιας ἀπ' τὸ δειλινὸ ἀνασηκώθηκε και σειώνιας ἀπ' τὸ μεθῆσι δῶθε-κείθε τὸ κορμί του, σὰ σημαδούρα στὴ θάλασσα πού χτυπάει ἢ σοροκάδα, πήρε τὸ κατηφόρι μαζί με τὴν παρέα, ἄφου ἄφησε κι' αὐτὸς τὸ ἔχτε γειὰ, στὸ Γεώργη πρῶτα τὸ συμπότη του και στοὺς ἄλλους.

III

Ἀνηφορούσανε τὴν πλαγιὰ τοῦ φεραγγιῶ γιὰ ν' ἀνέβουν πάνω στὸ φρύδι νὰ πιάσουνε τὸ μονοπάτι πού θὰ τοὺς ἔβγαξε ὀλόισα στὸ κονάκι τοῦ Κόλια, πού τῶχε στήσει πλάι στὸ μελισσομάντρι τοῦ Μελέτη. Θάχανε και δὲ θάχανε δρασκελίσαι πενήντα δρασκελιές ξέμακρα ἀπ' τὶς στάνες τοῦ Λάμπη ὅταν κἀτι ἤχερὰ γαυγίσματα χτυπήσανε στ' αὐτιά τους.

Γυρίσανε τὰ κεφάλια τους τρομαγμένοι και εἶδανε κἀτι μᾶτια κόκκινα σὺν ἀναμένο κάρβουνο νὰ προχωροῦνε καταπάνω τους. Ἦταν τὰ τσοπανόσκυλα τοῦ Λάμπη, πού μ' ὄλες τὶς ψευδόβραχνες φωνές τοῦ μεθυσμένου κοπελλιοῦ, τοῦ Γεώργη πού πολεμοῦσε νὰ τὰ συκρατήσαι, ἀνεκράτηγα γοργοροχόραγαν γιὰ νὰ δώσουν κι' αὐτὰ τὸ μπαξίσι τους στοὺς τραγουδιστὲς τῶν καλῆμερων.

Μονοσιγμὴς κυττάζανε οἱ τραγουδιστὲς πῶς νὰ προφλατοῦνε. Ὅπου βρήκανε κρυφήκανε. Ἄλλος πίσω ἀπὸ πεύκο κι' ἄλλος πίσω ἀπὸ κοτρόνι. Μόνον ὁ Γκόσης πού δὲν μποροῦσε νὰ κουνήσει τὰ πόδια του ἀπ' τὸ κρασί ἔμεινε ἀπροφύλαχτος ἔχοντας και γιὰ συντροφιά τὸν ἔρημο παπᾶ πού πολεμοῦσε νὰ προφλαχτεῖ πίσω ἀπ' τὸ Γκόση, κρατώντας τον γερὰ ἀπ' τὸ σακκάκι.

— Γάου...Γάου...Γάβ-γάβ ἀληχιάγανε τὰ σκυλιὰ και ἡ φωνή τους ἀντιδοῦσε στὸ βουνό.

— Οὔστ—οὔστ τὰ προγοῦσε ὁ Γκόσης με τὸν ὑποκόπανο τοῦ γχοῦ κι' ὁ παπᾶς με πέτρες. Πού και πού κι' οἱ προφυλαγμένοι θεατὲς πετούσανε κι' αὐτοὶ κἀνα κοτρόνι. Μὰ κεῖνα πιὸ λυσσασμένα δαγκάνανε τὰ κοτρόνια και χιμοῦσαν ἀνεκράτηγα γιὰ πάνου τους. Ἐνα ζύγωσε σιμὰ στὸ Γκόση—λῦκος, ὄχι σκυλί!—δείχνοντάς του τὰ μυτερά του δόντια.

Ἄλλο Γκόσης στὴ στιγμὴ κατέβασε τὴν κἀνα τοῦ γχοῦ κατὰ τὸ σκυλί, σήκωσε τὸν κόκκορα και τὴν ὄρα πού ἦταν ἔτοιμο νὰ τὸν ἀδράξει με σάλτο ἀπ' τὰ στήθεια, τοῦ τὴν ἀναψε στὸ στόμα. Ὁ ἀχὸς τῆς νουφεκιάς μόνον ἀκούστηκε κι' ἕνα μακρὸν ὄ, σὺν κλάψιμο, γαυγίσμα ἀπ' τ' ἄλλα τσοπανόσκυλα πού λᾶκίσανε κατὰ τὴ στάνη.

Δὲ θάχε σβύσει ἀκόμα ὁ ἀχὸς τῆς γκραδιῦς κι' ἄλλος ἀνακλιωμένος με σάλαγο, φωνές και βριξιές ἀντιδονίστηκε πέρα ἀπ' τὸ κονάκι.

Ὅλοι σὺν ἀγερικὰ ξεινίχτηκαν ἀπ' τὶς κρυφῶνες τους.

— Ἄλλοιὰ μου ὁ μαῦρος, ξεφώνησε ὁ δάσκαλος πειώνιας μακριὰ τὸ φανάρι. Ἀνηφορᾶν οἱ βλάχοι.

— Οἱ βλάχοι...! Οἱ βλάχοι...!

— Τὸ σκυλί...! Τὸ σκυλί...!

Ξεφώνισα.ε τρομαγμένα ὄλοι μονοφῶνι και ροβολήσανε μονανεπνιὰ τὴν πλαγιὰ τοῦ βουνοῦ.

Δεύτερη, τρίτη γκραδιὰ ἀκούστηκε και με τὴν τεταρτη μιὰ σφαῖρα σφυρίζοντας ἀνοῖξε σπηλιὰ στὸ καλιμαῦνι τοῦ παπᾶ.

— Νῦν ἀπολύεις τὸν δούλον σου δέσποτα, ξεφώνησε ὁ παπᾶς σταβρώνοντας τὰ χέρια του, ἀφήνοντας νὰ πέσει ἡ μυτζίθρα και νὰ φύγει τ' ἀρνί. Μὰ σὺν ἄκουσε ἄλλες σφαῖρες δαιμονισμένες νὰ βουτίζουν σὰ μελίσσια γύρα ἀπ' τ' αὐτιά του, πήρε στὰ χέρια τὰ ράσα του π' ἀνεμίζανε σὺν κουρελιασμένες παντιέρες και ξανάπιασε τὸ δρόμο ψιθυρίζοντας σβυσμένα:

— Σῶσον με, Κύριε, σῶσον με...

— Τὸ σκυλί...! Τὸ σκυλί...!

— Ὁ Γκόσης...! Ὁ Γκόσης τὸ σκότωσε, οἰδηλιάζανε σαστισμένοι, λαχταρισμένοι, ὁ κύρ Θουδωρῆς, ὁ δάσκαλος κι' ὁ Κίμος, ἀπ' τὸ φόβο πού σκοτώσανε τὸ σκυλί τῶν βλάχων. Τὸ σκυλί! Τὸ φύλακι τοῦ κοπαδιοῦ! Τὴ στάνη τους! Τὸ κονάκι τους! Τὴ ζωὴ τους!

— Τοῦ σκλί... Τοῦ σκλί, βρουχιώντουσαν οἱ βλάχοι πού κατηφορούσανε με βριξιές και καϊάρες.

— Ὁ Γκόσης...! Ὁ Γκόσης, ξεφώνισε ὁ κύρ—Κίμος

— Ὅχι... Ὅχι... Ὅχι ἐγὼ στρίγγιλιζε ψευδίζοντας ὁ Γκόσης. Ὁ πρίφτης...! Ὁ πρίφτης...!

— Οὔτ' ἐγὼ, φώναζε λιγοψυχιασμένα ὁ παπᾶς. Ὁ κύρ-πρόεδρος...

Πλάκ-πλάκ ἀκουγόντουσαν οἱ πατημασιές ἀπ' τὰ γουρνοτσάρουχα τῶν βλάχων πού κατηφορώντας ζυγώνανε τοὺς τραγουδιστὲς τῶν καλῆμερων. Κρο-Κρο οἱ πέτρες και τὰ στουρνάρια ροβολοῦσαν. Τὸ βορριανεμὶ μάνιαζε στοὺς πεύκους. Μάνιαζε, σούραε σὺν προμήνημα ἀγριοδρόλαπα. Πού και πού κι' ἀπὸ μιὰ γκραδιὰ ἀκουγότανε κι' ὄλοι μονομιᾶς, κι' οἱ τέσσερες, κι' ὁ κύρ-δάσκαλος, πού σὰ φτερό φοροτούραε μπροστὰ καμιὰ κατοσιτὴ μέτρα, κυττάγανε με λοξὲς ματιές τὸ κορμί τους νὰ δοῦνε πού λιβίωθηκαν. Κι' ὄμοις! Κι' οἱ τρεῖς γκραδες τους ἦσαν γιομάτοι—μὰ πού νὰ ρίξει κανένας! Τόσο τοὺς εἶχε παραλόσει ὄλους ὁ φόβος, μὰ περισσότερο τὸ Γκόση πού ὄλο ἔκανε νὰ ξεχάσαι, νὰ ρίξει τὸ βάρος τοῦ σκοτωμοῦ σ' ἄλλον μὰ πού κι' ὄλο θυμώτανε, μ' ὄλο τὸ μεθῆσι, πῶς αὐτὸς σκότωσε τὸ σκυλί τῶν βλάχων και τρεμουλιάζε, και χτυποῦσαν τὰ δόντια του σὰ σκεφτότανε τί ἔταθε ὁ ἔρημος ὀφίλος του, ὁ Μῆτρος ὁ μεταξεβάνης, πέρου πού τοὺς εἶχε σκοτώσει ἕνα σκυλί, πού παραλίγο τὸν γλυτώσανε ἀπ' τὰ χέρια τῶν βλάχων

μά που και τὸ ξύλο τους τὸν ἄφησε δυὸ μῆνες στὸ στρώμα καὶ μ' ἓνα σημάδι στὸ κούτελο γιὰ θύμηση.

Ζυγώνανε στὸ χωριό. Εἴκοσι δρασκελιές κι' ὄλοι στὰ σπιτικά τους. Διπλομαντάλωμα στὶς πόρτες καὶ ξεφωνητὰ νὰ σηκώσουνε ὄλο τὸ χωριὸ στὸ ποδάρι. Μὴ ζυγώνανε κι' οἱ βλάχοι! Δέκα δρασκελιές κι' ὁ παπᾶς, ὁ κύρ-πρόεδρος ποῦζε τοὺς ρεματισμοὺς, ὁ Κίμοις κι' ὁ φταιστής ὁ Γκόσης θᾶσαν στὰ χέρια τους. Μόνον ὁ κύρ-δάσκαλος εἶχε διπλομανταλωθεὶ στὴ χαιμοκέλα του.

Σὺν ἀτίθωσε τ' ἀρνάκι του καὶ τὴ μυτζίθρα καταγίς κι' ἤπαι κίνι δυὸ γουλιές νερό κι' ἤρθε στὰ σύγκαλά του, μὴ μπορώντας νὰ κρατηθεῖ ἀπ' τὴν περιέργεια μισάνοιξε τὸ παραθυράκι του καὶ φοβισμένα κύτταξε παρέκει.

Τ' ἀργυροδρέπανο ποῦζε ξεφύγει κείνη τὴ στιγμή ἀπ' τὰ σύγνεφα τοῦ θαμποφώτισε νὰ δεῖ: μιά γιγαντένια τσαρούχα ν' ἀνεβοκατεβαίνει στὴ ράχη τοῦ Γκόση καὶ τὸν κύρ-πρόεδρο μὲ τὸν Κίμοις σὰ φίδια νὰ στριφογυρίζουν, λιγοψυχιασμένοι παρέκει, ξεχώνοντας φωνές πόνου.

Μόνον τοῦ παπᾶ ἡ κορμοστασιά, λιγυσμένη, βαισιμένη, δίχως στὰ χέρια ἀρνὶ καὶ μυτζίθρα, δίχως γλέντι τὴ Λαμπρῆ, μὲ μίαν τρουποῦκλα στὸ κλιμαῦκι, φαινότανε στὸ στενὸ καλντερίμι τοῦ χωριοῦ νὰ διαβαίνει. Σὺν πέρασε σιμὰ στὸ παραθυράκι ὁ κύρ-δάσκαλος περιγελαστικά τοῦ σιγοψιθύρισε:

— Καὶ τοῦ χρόνου Καλῆμερα παπᾶ μου!

— Κατὰ διακόλου κύρ-δάσκαλε...

Παροικίου 8 τοῦ Γενάρη 1915

ΠΑΝΟΣ Δ. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΛΕΩΝ. ΡΑΖΕΛΟΥ — «ΘΡΥΛΟΙ» — ΑΘΗΝΑΙ 1914.
Πάνω σὲ δυὸ λαϊκὰ παρᾶδοσε, τῆς Γοργόνας καὶ τοῦ Καβαλάρη. ὁ κ. Ραζέλος σύνθεσε δυὸ ποιήματα, ἀρκετὰ σὲ μᾶκρος, ὥστε νὰ μπορέσουν γάποτελέσουν ἓναν καλὸν τόμο. Ἄν ἐξαίρεσει κανένας τὰ τεχνικὰ μεγάλια τοῦ στίχου, ποὺ δὲν εἶναι λίγα τόπο στὸ δεκαπεντασύλλαβο τοῦ πρώτου, ὅσο καὶ στὸν ἀπολησμονημένο πῦν σκεδὸν δεκαεξασύλλαβο τοῦ δευτέρου, πολλὰ εἶναι τὰ χαρίσματά τους. Ποιητικὴ πνοὴ σὲ πολλὰ μέρη καὶ ζωντάνια παρᾶστασης. Θάχει νὰ παρατηρήσει ὅμως κανένας πὺς σὺν τραγούδια συνθεμένα πάνω σὲ λαϊκὰ παρᾶδοσε, θύσσετε πιότερο νᾶχουν καὶ τὴ μορφὴ τοῦ δημοτικοῦ ἐπικοῦ τραγουδιοῦ. Θὰ δικαιολογῶσαν τότες πῶς πολὺ καὶ τὸν τίτλο τους. Ὁ κ. Ραζέλος θὰν τὸ κατόρθωνε τοῦτο, χωρὶς νὰ χάσει καὶ τὴν ἀτομικὴ του νότα. Τὴ ρητορικὴ του δὲν μπορεῖ νὰ τὴ χαρακτηρίσουμε γιὰ ἐλάττωμα. Εἶναι ἡ φύση τοῦ τραγουδιοῦ ποὺ τὴν κάνει σὰ μίαν ἀνάγκη, ἀνάγκη ποὺ θὰ μποροῦσε ὅμως νὰ μὴν τῆς κάνει καὶ κατάχρησι.

I. ΜΟΥΡΕΛΛΟΥ—ALLONS CHAUFFEUR—HPRAKLEION KPHTHS.—Μία πολεμικὴ ἱστορία: Ἐνας τραν-

ματίας βρίσκεται παρατημένος πάνω στὸ φορεῖο του, πλάγια στὸ μεγάλο δρόμο (στὴν Ἡπειρὸ ξετυλίγεται) ποὺ τὸν ἄφησαν οἱ τραυματιοφορεῖς του γὰ νὰ πᾶνε νὰ πιῶνε ρούμι. Ἡ πληγὴ του τὸν στεναχωρᾷ. Ἄ δὲν πάει γλήγορα στὸ χειρουργο, θὰ πεθάνει. Μὰ τί νὰ γίνει; Ἐνα αὐτοκίνητο ἀκούγεται ξάφνου ἀπὸ μακριά. Νά, ἡ εὐκαιρία, ἀφοῦ οἱ τραυματιοφορεῖς θὰ τὸν πέρασαν, καθὼς τοῦ φαίνεται, γὰ πεδαμένο, καὶ τὸν παρατήσανε. Σηκώνεται μ' ὅσες δυνάμεις τοῦ μένουν καὶ σιέζεται στὴ μέση τοῦ δρόμου. Ταυτοκίνητο φτάνει καὶ σταματᾷ. Ἐνας ἀξιωματικὸς μέσιν μὲ μίαν κυρία μὲ γούνες. (Εἶτανε κρῦν διαολεμένοι). Τοῦς παρακαλεῖ νὰ τὸν πάρουν. Ἦστερ' ἀπὸ μίαν συζήτησι τῶν ἐπιβατῶν, ἡ κυρία φωνάζει δυνατὰ: Allons chauffeur. Ταυτοκίνητο ξεκινᾷ. Ὁ τραυματίας μένει πίσω καὶ πεθαίνει. Ὁ κ. Μουρέλλος φανέρωσε μὲ τὸ δῆγημά του τοῦτο καὶ ταλέντο διηγηματογράφου μὲ δυνατὴ παρατήρησι καὶ μίαν ἐπαναστατικὴν τάσι ἀξέπαινη. Μὰ φαίνεται πὺς δὲν εἶναι τεχνίτης. Ἡ γλώσσα του ἀκόμα εἶναι πολὺ ὑποτιμῆς διαγωγῆς. Δὲν ἔχει τὴ ζωντάνια ποὺ θὰ χρειαζόταν σ' ἓνα δῆγημα νατουραλιστικό. Ἡ θέλε γενικὰ πιότερο δούλεμα. Γιατὶ εἶται φαίνεται ἔργο γραμμένο par dilettantisme, ποὺ λένε.

ΜΕΝΑΝΤΡΟΣ ΜΑΓΝΗΣ

ΕΘΝΙΚΗ ΑΤΜΟΣΠΛΟΪΑ ΤΗΣ ἙΛΛΑΔΟΣ

Κατ' ἀπόφασιν τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου, καλοῦνται οἱ κ. κ. μέτοχοι τὴν 28ην Φεβρουαρίου ε. ἔ. ἡμέραν Σάββατον καὶ ὥραν 3 30' μ.μ. ἐν τῷς ἐνταῦθα γραφεῖσις τῆς Ἑταιρείας (δδὸς Ἀπελλοῦ ἀριθ 1) πρὸς συγκρότησιν τῆς ἐτησίας τακτικῆς συνελεύσεως τῶν μετόχων.

Ἀντικείμενα συζητήσεως εἰσονται:

1ον). Ἀκρόασις τῶν ἐκθέσεων τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου καὶ τῶν ἐλεγκτῶν περὶ τε τῶν πεπραγμένων κατὰ τὴν λήξασαν χρόνον καὶ περὶ τῆς καταστάσεως τῆς Ἑταιρείας.

2ον). Συζήτησις καὶ ἀπόφασις ἐπὶ τοῦ ὑποβληθησομένου Ἰσολογισμοῦ τοῦ λήξαντος ἔτους καὶ ὁρισμὸς τοῦ διανεμητέου τοῖς μετόχοις ὀριστικοῦ μερίσματος.

3ον). Ἐκλογὴ δυὸ ἐλεγκτῶν πρὸς ἔλεγχον τῶν βιβλίων καὶ λισμῶν τῆς Ἑταιρείας κατὰ τὴν ἐπομένην χρῆσιν.

4ον). Ἐκλογὴ νέων Συμβούλων εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ ἐνὸς τρίτου τῶν μελῶν τοῦ Συμβουλίου ἐξερχομένων, διὰ κληρώσεως, συμφωνῶν τῷ ἄρθρῳ 9 τοῦ καταστατικοῦ.

Ἐπισημαίνεται τοῖς κ. κ. μετόχοις ὅτι, κατὰ τὸ ἄρθρον 22 τοῦ καταστατικοῦ τῆς Ἑταιρείας, διὰ νὰ ἔχουσι δικαίωμα εἰσόδου ἐν τῇ Συνελεύσει ὀφείλουσι νὰ καταθέσωσι, πέντε (5) τοὐλάχιστον ἡμέρας πρὸ τῆς πρὸς συνεδρίασιν ὀρισθείσης, ἀπόδειξιν καταθέσεως τῶν τίτλων αὐτῶν παρὰ τῷ Ταμείῳ τῆς Ἑταιρείας ἢ παρ' οἰκονομικῆς ἀνεγνωρισμένης Τραπεζῆς, διαλαμβάνουσιν καὶ τοὺς ἀριθμοὺς τῶν μετοχῶν, οἱ δὲ ἀντιπρόσωποι μετόχων καὶ τὰ πληρεξούσια αὐτῶν, λαμβάνοντες ἀπόδειξιν, ἦτις θὰ ἐπέξῃ θέσει εἰσιτηρίου διὰ τὴν Συνέλευσιν.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 27ῃ Ἰανουαρίου 1915.

Ἐντολῇ τοῦ Διοικητ. Συμβουλίου.

Ὁ Γενικὸς Διευθυντής,
Λεωνίδας Α. Ἐμπειρίκος

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΕΘΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Διαγωνισμός διὰ 3 θέσεις Νομογεωπόνων ἢ διευθ. Σταθμῶν καὶ Σχολῶν ἢ Καθηγητῶν Γεωγ. Σχολῶν.

Ο ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΘΝ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΥΠΟΥΡΓΟΣ

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰ ἄρθρα 1—7 τοῦ ἀπὸ 23 Ὀκτωβρίου 1911 Β. Διατάγματος «περὶ ἐκτελέσεως τοῦ νόμου 3920 τοῦ 1911 περὶ διαρρυθμίσεως τῆς γεωργικῆς ὑπηρεσίας τοῦ Κράτους» προκηρύσσομεν διαγωνισμὸν πρὸς κανάλησιν 3 θέσεων Νομογεωπόνων ἢ Διευθυντῶν Γεωργικῶν Σταθμῶν ἢ Καθηγητῶν γεωγ. Σχολῶν.

Ὁ διαγωνισμὸς ἐνεργηθῆσεται ἐν Ἀθήναις καὶ ἐν τῷ καταστήματι τοῦ Ὑπουργείου τῆς Ἐθνικῆς Οἰκονομίας τὴν 25 Φεβρουαρίου ἑ. ἑ. ἡμέραν Τετάρτην καὶ ὥραν 10 πρὸ μεσημβρίας.

Οἱ θέλοντες νὰ συμμετάσχωσι τοῦ διαγωνισμοῦ ὀφείλουσιν ἵνα πέντε τοὐλάχιστον ἡμέρας πρὸ τῆς ἐναρξέως τοῦ διαγωνισμοῦ υποβάλωσιν εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Ἐθνικῆς Οἰκονομίας (Τμήμα Γεωργίας) ἐπὶ πεντηκοντάλεπτου χαρτοσήμου αἰτήσιν πρὸς τοῦτο, ἐπισυναπτοντες ταύτῃ τὰ ὑπὸ τοῦ ἁρθρου 2 τοῦ ὡς ἄνω Β. Διατάγματος ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ ἀπὸ 31 Ὀκτωβρίου 1913 Β. Διατάγματος ὀριζόμενα πιστοποιητικά.

Ἡ παροῦσα δημοσιευθῆτω μόνον διὰ τῶν ἔχουσῶν ἔγγραφο ἐντολῆν ἐφημερίδων.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 21ῃ Ἰανουαρίου 1915.

Ὁ Ὑπουργός

Ἄνδρ. Μιχαλακόπουλος

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ.κ. Α. W. Gorn Lond n. Θεοδ. Σακ. Μιτυλήνην καὶ Φιλ. Τζουζ., Λάρισα. Λάβαμε τὴν συντροπὴν καὶ εὐχαριστοῦμε.—κ. Α. Μ. Μοῖρα. Τὸ ἐπίγραμμα σου τὸ δημοσιεύουμε διὸ γιὰτ' εἶναι πολὺ προσωπικόν.

Ἄμετροι καίτ'ρ πλημμύρισαν τὸ ἄστ'ρ τῆς Παλλάδας :
Σικελιανὸς καὶ Βάρναλης καὶ Αὐγέρης καὶ Αὐγερακῆς.
Εὐτύχημα τὰ σύνορα παύξῃσαν τῆς Ἑλλάδας
καὶ ἔτσι χωράνε ὅλοι τοὺς — καὶ ὁ θεὸς Καζαντζάκης.

Αὐτοὶ ὅλοι φίλε μου, εἶναι δημοτικιστῆδες καὶ δὲν ἀξίζει νὰ τοὺς πειράζουμε. Καθῆξαν οἱ καθαρευουσιανοὶ νὰν τοὺς ἐπιγραμματίσεις ; Ἀβάντε λοιπὸν καὶ τότε τὰ ἐπιγράμματά σου θὰ δημοσιεύονται πρωτοσέλιδα.—κ.κ. Ν. Ξυνογαλά, Mihalet-Abou-Aln, Μάρκο Βάρδογλη καὶ Σπύρο Ξένο, Παρίσι, Ἀθ. Δάρα, Κάιρο. Σὰς παρακαλοῦμε νὰ μᾶς στείλετε τὶς συντροπὰς πρὸ ἀπὸ χρόνια καὶ χρόνια μίαν χροστίατε καὶ σὰς δηλώνουμε πὼς ἄλλο φύλλο δὲ θὰ σὰς σταλθεῖ.

ΕΘΝΙΚΗ ΑΤΜΟΠΛΟΪΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Γραμμὴ Πειραιῶς — Κυκλάδων

Γραμμὴ Πειραιῶς — Ἀλεξανδρείας

Τὸ μὲ διπλοῦς ἑλικας καὶ μηχανὰς ἀφθάστου ταχύτητος πολυτελείας καὶ ἀέσεως θαλαμηγὸν ἀτμόπλοιον «ΕΣΠΕΡΙΑ» ἀναχωρεῖ ἐκ Πειραιῶς (Πορτὶα Τρούμπας).

Ἐκαστὴν ΠΕΜΠΤΗΝ, ὥραν 10.30 μ. μ. διὰ Σῦρον Τήνον, Ἄνδρον καὶ Κόρθιον.

Ἐκαστὸν ΣΑΒΒΑΤΟΝ, ὥραν 3 μ. μ. δι' Ἀλεξανδρείαν

Διὰ περαιτέρω πληροφορίας ἀπευθυντέον :

Ἐν Ἀθήναις. Γραφεῖα Γεν. Διευθύνσεως, ὁδὸς Ἀπελλοῦ ἀριθ. 1 καὶ εἰς τὰ Πρακτορεῖα ταξειδίων κ. κ. Θωμᾶ Κοῦκ καὶ Υἱοῦ, Ἀδελφῶν Γκιόλιμαν καὶ Σ. Σωτιάδου, (Πλατεῖα Συντάγματος) καὶ Ἰωάν. Ρέντα (παρὰ τὸν ἡλεκτρικὸν σταθμὸν Ὀμοιοῖας).

Ἐν Πειραιεῖ. Γεν. Πρακτορεῖον, ὁδὸς Φίλωνος, 44, (ὀπισθεν Ἀγίας Τριάδος).

Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Μ. Π. Σαλβάρον, ὁδὸς Ἀντωνιάδου, 1.

(Ἐκ τοῦ Πρακτορείου)

ΥΠΕΡΩΚΕΑΝΙΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΤΜΟΠΛΟΪΑ

Γενικὸς Διευθυντῆς ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΕΜΠΕΡΙΚΟΣ

ΤΑΧΕΙΑ ΓΡΑΜΜΗ ΕΛΛΑΔΟΣ—ΝΕΑΣ ΥΟΡΚΗΣ

Τὸ ταχύπλοον θαλαμηγὸν Ἑλληνικὸν ὑπερωκεάνειον

«ΠΑΤΡΙΣ»,

ἀναχωρήσει ἐκ Πειραιῶς μέσφ Καλαμῶν—Πατρῶν κατ' εὐθείαν διὰ Ν. Ὑόρκην τὴν 11 Φεβρουαρίου.

Δι' ἐπιβάτας, εἰσιτήρια καὶ περαιτέρω πληροφορίας ἀπευθυντέον :

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ : Πρακτορεῖον Ἐθν. Ἀτμοπλοίας ὁδὸς Ἀπελλοῦ 1. Ἀριθ. τηλ. 320.

ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ : Γενικὸν Πρακτορεῖον Ἐθν. Ἀτμοπλοίας τῆς Ἑλλάδος, ὁδὸς Φίλωνος ἀρ. 44 (ὀπισθεν Ἀγίας Τριάδος). Ἀρ. τηλ. 127.

Οἱ θέλοντες νὰ ἀσφαλισωσι θέσεις ἀνάγκη νὰ δηλώσωσι ἐγκαίρως εἰς τὰ Κεντρικὰ Πρακτορεῖα τῆς Ἐταιρίας καὶ εἰς τοὺς κατὰ τόπους ἀνεγνωρισμένους ἀντιπροσώπους.

Ὑποστηρίζοντες τὰ Ἑλληνικὰ ἀτμόπλοια, ὑποστηρίξτε τὴν Σημαίαν ὁας, μεγαλύνετε τὴν Πατρίδα ὁας.